

Esopus fabulái, melyeket mastan újonnan magyar nyelvre fordított Pesti Gábel

Nec verbum verbo curabis
reddere fidus Interpres.

Horatius: De arte poetica

[Már ismert anyag is magadéva válhatik,
úgy, ha... tolmácsként nem akarsz szót
szóval szolgai módon adni...]

(Novák József fordítása)

Aesopus fabularum Philosophus.

Plinius: Naturalis historia

[Aesopus fabulák filozófusa.]

TARTALOM

Pannóniai Pesti Gábor a kedves olvasónak üdvözlétét küldi

Ioannes Alexander Brassicanus jogtudós verse

Aesopus beszél

Esopusnak életi kezdetik revideden

Phrygiabeli Esopusnak fabulái kezdetnek

- 1 Az kakasról és drága kőről.
- 2 Az farkasról és a báránról.
- 3 Az egerekről és békákról.
- 4 Az ebről és árnyékról.
- 5 Az oroszlánról és egyéb vadakról.
- 6 A farkasról és daruról.
- 7 A parasztról és a kígyóról.
- 8 A vad kanról és számárról.
- 9 Az vára és mezei egérről.
- 10 Az keselyről és csókáról.
- 11 Az hollóról és rókaról.
- 12 Az agg oroszlánról.
- 13 Az ebről és számárról.
- 14 Az oroszlánról és az egérről.
- 15 Az beteg kányáról.
- 16 Az fecskéről.
- 17 A békákról és az ő királyokról.
- 18 A galambokról és a kányákról.
- 19 Az lopóról és az ebről.
- 20 A farkasról és a kis szil disznóról.
- 21 A hegyeknek sziléséről.
- 22 A vadász ebről.
- 23 A nyulakról és a békákról.
- 24 Az kecske ollóról és a farkasról.
- 25 A szarvasról és farkasról.
- 26 A parasztról és a kígyóról.
- 27 A rókaról és az eszterágról.
- 28 Az farkasról és írott főrről.
- 29 A szajkóról.
- 30 Az légyről és hangyáról.
- 31 Az békáról és az ökről.
- 32 Az lóról és az oroszlánról.
- 33 Az lóról és számárról.
- 34 Az madarakról és vadakról.
- 35 Az farkasról és rókaról.
- 36 A szarvasról.
- 37 Az kígyóról és az reszelőről.
- 38 Az farkasokról és bárányokról.
- 39 Az erdőről és paraszt emberről.
- 40 A hasról és egyéb tagokról.
- 41 A majomról és a rókaról.
- 42 A szarvasról és az ökrekről.
- 43 Az oroszlánról és rókaról.
- 44 A rókaról és menyérről.
- 45 Az lóról és szarvasról.
- 46 Az két ifjúról.
- 47 Az ebről és a mészárosról.
- 48 Az ebről és az juhról.
- 49 Az bárányról és farkasról.

- 50 Az ifjúról és macskáról.
- 51 Az atyáról és a fiáról.
- 52 A lóról és számárról.
- 53 A szén égetőről és a ruha fejeitőről.
- 54 Az madarásról és örvös galombról.
- 55 Az trombitásról.
- 56 Az farkasról és az ebről.
- 57 A szántó emberről és ebekről.
- 58 A rókaról és az oroszlánról.
- 59 Az rókaról és keselyről.
- 60 A szántó emberről és a darvakról.
- 61 Az kakasról és a macskáról.
- 62 Az juh pásztorról és szántó emberekről.
- 63 Az keselyről és hollóról.
- 64 Az írégy ebről és ökerről.
- 65 Az varjúról és juhról.
- 66 A páváról és filemiléről.
- 67 A paraszt emberről és uráról.
- 68 Az vén menyérről és egerekről.
- 69 Az oroszlánról és békáról.
- 70 Az hangyáról.
- 71 Az madarakról.
- 72 Az orvosról és betegről.
- 73 Az oroszlánról, számárról és rókaról.
- 74 Az gedelyéről és farkasról.
- 75 Az számárról.
- 76 Egy aggnőről és szolgáló leányiról.
- 77 A számárról és lóról.
- 78 Az oroszlánról és kecskéről.
- 79 Az sasról és egyéb madarakról.
- 80 Az ludakról.
- 81 Jupiterről és a majomról.
- 82 Az tölyfáról és nádról.
- 83 Az halásról és halacsikáról.
- 84 Az hangyáról és picsekről.
- 85 Az oroszlánról és bikáról.
- 86 Az dajkáról és farkasról.
- 87 Az teknősbékáról és keselyről.
- 88 Az rákról és fiáról.
- 89 Az napról és az északi szélről.
- 90 A számárról.
- 91 Az békáról és rókaról.
- 92 Az maró ebről.
- 93 Két barátosokról és az medvéről.
- 94 Az tevérről.
- 95 A kopasz lovagról.
- 96 Két fazékról.
- 97 Az paraszt emberről és a Szerencséről.
- 98 Az bikáról és kecskéről.
- 99 Az páváról és daruról.
- 100 A tölyfáról és nádról.
- 101 Az tigrisről és rókaról.
- 102 Az bikákról és oroszlánról.
- 103 Az jegenyefáról és szilfáról.
- 104 Az fősvény emberről és írégyről.
- 105 Az varjúról és egy edénről.
- 106 Az oroszlánról és a vadásról.
- 107 Az parasztról és tulokról.

108 Az gyermekről és lopóról.
109 Az erdei istenről és úton járó emberről.
110 Az vad kanról és emberről.
111 Az bikáról és egérről.
112 Az paraszt emberről és Herculesről.
113 Az lúdról.
114 Az picsekről és hangyáról.
115 Az majomról és az ő két fiáról.
116 Az ökörről és tulokról.
117 Az ebről és oroszlánról.
118 Az halakról.
119 Az párdusról és rókáról.
120 Az rókáról és vadmacskáról.
121 Az királról és majmokról.
122 Az számárról és az két úton menőről.
123 Az halászkokról.
124 Az pókról és köszvérről.
125 Az majmokról és párdusról.
126 Az pacsirtáról és az ő fiairól.
127 Az rókáról és bakkecskéről.
128 Az kakasokról és fogolyról.
129 Az kérkedéken emberről.
130 Az emberről, ki Apollót késérgeti vala.
131 Egy asszonról és az ő tyúkjáról.
132 Az vidráról, ki ömagának testét el szakasztja.
133 Az emberről, melyet az eb meg mart vala.
134 Egy jevendő mondóról.
135 Az számárról és farkasról.
136 Az madarásról és rigóról.
137 Az úton menő emberről, ki egy zacskót talált vala.
138 Az gyermekről és anyjáról.
139 Az pásztorról, ki hajóssá lőtt vala.
140 Egy ifjúról és az oroszlánról.
141 Az keselyről és rókáról.
142 Az keselyről és az ganéj hajtó bogárról.
143 Az kurta rókáról.
144 Az rókáról és csipkéről.
145 Az rókáról és vadászokról.
146 Az emberről és fa képről.

147 Az keselyről és emberről.
148 Az szántó emberről.
149 Az egy halászárról.
150 Az halászkokról.
151 Az emberről, ki beteg és szegén vala.
152 Az halászkokról.
153 Az vén emberről, ki halálát kívánja vala.
154 Két emberről, kik egymással ellenkednek vala.
155 Az gyermekről és Szerencséről.
156 Az egekről és a macskáról.
157 Az majomról és rókáról.
158 Az kovácsról és ebről.
159 Az öszvérről.
160 Az ebről és farkasról.
161 Az oroszlánról, ki az paraszt ember leányát szereti vala.
162 Az nőtén oroszlánról és rókáról.
163 Az farkasról és báránnyról.
164 Két kakasról, kik egymással vínak vala.
165 Az szarvasról és az ő borjáról.
166 Az méhről és Jupiterről.
167 Az légyről.
168 Egy ifjúról és fecskéről.
169 Az betegről és orvosdaktorról.
170 Az fa vágó emberről.
171 Az nyulakról és békákról.
172 Az kigyóról és az paraszt emberről.
173 Az tyúkról és rókáról.
174 Egy rókáról.
175 Az gyermekről és skorpióról.
176 Az vadászról és fogolyról.
177 Az nyúlról és teknős békáról.
178 Az fizfáról és fejszéről.
179 Az két alma fáról.
180 Az vakondakról és az ő anyjáról.
181 Az darazsokról, foglyokról és szántó emberről.
182 Jupiter istenről.
183 Az balháról.
184 Az balháról és emberről.
185 Egy férfúrról és az ő feleségiről.

Pannóniai Pesti Gábor a kedves olvasónak üdvözlét küldi.

Mivel látom, hogy majdnem minden halandó és a földkerekség nemzetei fordítások csodálatos sokaságával bővelkednek, és szerte a világon ezen serénykednek; hogy hazájuk dicsőségét valamicskével gyarapítsák, azáltal, hogy övéiknek mind nyelvét, mind szellemét finomítják és mind szélesebb körben terjesztik el; miért ne szabadna nekem is - kérdem én - a mi nyelvünket és a mi szellemünket a régi bölcsök tudományával gyenge erőm szerint ékesíteni, és a hazáért, melynek mindnyájan adósai vagyunk, fáradoznom.

Úgy gondoltuk - legjobb olvasó -, hogy nem haszontalan munka elvégzésére vállalkozunk, ha a legkiválóbb szerzők igen gazdag gyűjteményéből kiválasztott és nagy tudású férfiaktól újabban sorrendbe állított esopusi meséket lefordítjuk. Ezek a halandók lelkét nem csupán csodás gyönyörrel töltik el, hanem a tisztas és hasznos cselekvésre is sokkal inkább csábítanak, mint a filozófusok szigorú tanaikkal, mert megvesztegető bájukkal úgy férkőznek az emberek lelkébe, és úgy megmutatják, mit kell követni és mit kell kerülni, hogy mi valamennyien akaratlanul is azok helyeslésére kényszerülünk. Főként mégis az a tudat vezetett, hogy úgyszólván mindennemű beszédnek a parabolák és a példák adnak minden fényt és teljes méltóságot, mert az ezekkel való élés (mint ezt igen tudós férfiak megírták) megkettőzi a nyelvbeli kifejezőkészség adományát. Miért is Salamon, amaz isteni férfi bölcs mondásait példabeszédek címmel akarta ajánlani. S hogy ne mondjunk mást, ő is, a felséges és örök atya egyszerűlte evangéliumaiban igen sűrűn használ példabeszédet, az égi dolgokat a földiekhez alkalmazza, hogy hallgatóságának felfogóképességéhez alkalmazkodjék. Ámbár Esopus példabeszédei a mese nevet viselik, mert a beszélni nem tudó állatokat beszélni tudók gyanánt szerepelteti, de ezekből is lehet - bármily néven is tartsuk őket számon - üdvös tanulságokat meríteni, melyekkel az embereket a becsületes és helyes életre vezetjük. „Nem sokat számít ugyanis (mint Erasmus Szent Jeromos életében írja), mily ösvényen szaladsz, csak Krisztushoz siess.” Nemcsak a piactereken, hanem a legékesebben szóló költők és történetírók, valamint más hírneves írók műveiben egyaránt használják. Quintilianus azt állítja, hogy a mesék kiváltképpen a paraszti és iskolázatlan emberek lelkét szokták megindítani, akik a költött dolgokat szívesebben meghallgatják, és a gyönyörűségtől rabul ejtve azokkal a dolgokkal, melyek nekik kellemesek, szívesen egytértenek.

Megvan ez Titus Liviusnál: Menenius Agrippa a gyomor ellen fellázadt emberi végtagokról szóló nevezetes meséjével békítette ki a népet az atyákkal. És Horatius mennyire fontosnak tartotta a költészetben az egyszerű mesék használatát, mint nála többhelyütt olvashatjuk, például a rókáról és a beteg oroszlánról, a menyétről és a sovány rókáról, amelyik szűk lyukon mászott be az éléskamrába, de jóllakva, duzzadt hassal kijönni már nem tudott, - és még annyi más helyen, melyekkel az irodalomban járatos nem egyszer találkozik. Aulus Gellius is az ő Attikai éjszakák című művében, mellyet sokkal nagyobb igazsággal nevezhetne a nap tündöklő fényének és mindent beragyogó áldást hozó napsugárnak, mint éjszakának, - említi Esopus meséit: „Nagyon is méltán tartották bölcsnek - úgymond -, mert a megszívlelésre és követésre hasznosakat nem szigorúan és ellentmondást nem tűrően parancsolta és javasolta, mint a filozófusok szokták, hanem mulatságos és figyelmet lebilincselő elbeszéléseket költött, és az üdvösen és bölcsen megfigyelt dolgokat az emberek eszébe és lelkébe - hogy meghallgassák - ilyen csalétekkel lopta be.” Agathias is megerősíti a Görög epigrammák című könyvében, hogy a komolyabb és ridegebb

mondanivaló enyhébbé válik, ha esopusi sóval fűszerezzük. Ennyi magyarázat Esopus meséiről elég is lesz az olvasónak. Mindamellet nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy néhány mesében, bár ritkán és nagyon kevés helyen, néhány állatnevet (alig hármat) megváltoztattunk, hogy a mesék állatfajtáiról a tisztelt olvasó bő ismereteket szerezzen.

Ha valamely nemtő támogatásával ezen könnyű
fajsúlyú első; és más szülöttem szíves fogadta-
tásra találnak, akkor többet fogok merészolni,
és mint illő, még készségesebben fogok
hazám szolgálatára állni. Légy jó egész-
ségben! Bécsben, 1536. év
augusztusának 28. napján.

Ioannes Alexander Brassicanus jogtudós verse

Aesopus beszél

Engem, a holt görögöt feltámasztott a latin nyelv,
Most magyarul szólok, még ragyogóbb leszek így,
Járok a balgák közt és mondom az ékes igéket,
Hajdan a socratesi nyáj gyakorolt ezeken.

Platon a Phaedonban s Diogenes Laertius írja:
Socrates Aesopus fabuláit versbe faragta.

Aesopus, mondják, így szólt a corinthusiakhoz:
Erkölc dolgában mégse ítéljen a nép.

(Szabó Géza fordítása)

Esopusnak életi kezdetik revideden.

Esopus nemzetsége és eredeti támadott phrygiabeli tartománba, Amoriom neví várasból, ki az ő rendi szerint nem igen jeles ember, hanem szolga és rab vala. De az rabság az ő bölcs és szabad elméjét nem teheté rabbá, hanem mind végiglen az bölcseségnek szabadágába marada meg. Es vala nem csak rab, de még az ő idejébe való emberek között mindennél rútabb és termeti szerint undokb. Mert neki feje csúcsos vala, orra lapos, nyaka rövid, ajakai szertetlen nagyok, fekete, törpe, hasa nagy, ő maga görbe, és mely leg nagyobb fogyatkozás vala benne, akadozva szóló és rekedezve, úgy annyira, hogy mindenitt méltán való rabnak mondhatták, de, noha testi állapotja szerint rut és éktelen, azért elméjeszerint gyors és okos, és csodálatos mindennemí okos tréfa beszédnek meg találására.

Azért ezt ez undok embert az ő ura el ki kildé mezejébe, hogy kapálna és munkálódnék, holott az munkát nagy gyorsan fogja vala.

Es mikoron egyszer egy néminemí kertész ember az ő urának figét hozott volna ajándékon, adá azt az úr egy házi dolgosának, hogy haza vinné és helyére tenné, de az dolgos tanácsot tarta más szolga társával, hogy ők az figét meg ennék, és annak utána Esopusra fognák, hogy ő lopta volna el, és meg ötte volna.

Mikoron azért az úr haza jött volna, be vádolák Esopust, marok vesszőket hozának elő, hogy ötet igen vernék. Ott ez szegény nyavalyás urának lábaihoz esék, és kezde neki könyergeni, hogy egy kevés időt adna neki, és ne sietne ötet ok nekil olyan szertelen bintetni.

Mellyet mikoron az úr neki meg engedett volna, hoza meleg vizet mindjárást elő, jól ivék benne, az többit kegyig az két szolgának adá, kik az figét meg ötték vala. Okádni kezdenék. Esopus az tiszta víznél egyebet semmit nem okádék, de az két szolga az vízzel egyetembe az figét is kiokádák, mellyeket az úr mezítelen vetkeztete, és erőssen meg vesszőzteté őket. Esopusnak eszes voltán azonközbe igen csodálkozván és azt dicsérvén.

Annak utána, mikoron ötet az Diana isten asszonnak papjai az mezőbe meg találták volna, és tőle utat kérdenének, nem csak utat mutata nekik, de el késéré, és az várasba be vivé, és jól tartá őket. Mely jó tételért és tartásért az Diana papjai imádságra adák magokat, kérék Dianát, hogy Esopusnak ez ilyen jó téteményeiért méltó fizetést tenne.

Ez meg levén Esopus meg tére, és mikoron el aludt volna, látá álmába, tehát az Szerencse fejefelett áll, és az ő akadozva és rekedezve való szavának és nyelvének köteleit ódozgatja, és fabuláknak tudományát elméjébe bocsátja. Ezen Esopus igen meg örire, öremébe fel serkene, és annak tulajdonítá az álmát, mit az Diana papjaival mielt vala. Es ennek utána nem vala fogyatkozás nyelvébe, sem szavába, hanem szabadon és jó módon szól vala.

Vala kegyig az ő urának egy dolgosa, Zenas neví, mely minden mezejével és mezei marháival bír vala. Ez mikoron hallotta volna Esopusnak eszes voltát, és mint járt volna az két szolgával, kik az figét meg ötték vala, miért hogy sok álnakság vala dolgába, féli vala Esopust, hogy meg tudná, és az úrnak be vádolná. Akará azért dolgát elől venni, mene az úrhoz, kezdé Esopust nagy erős

vádolásokkal vádolni, és olyakat reá mondani, hogy kik soha sem voltak, sem lesznek, úgy annyira, hogy arra bírja az urat, hogy Esopust neki adná, akár hova tenné.

Annakokáért, mikoron immár Esopus Zenas birtoka alatt volna, és egy időbe az ő ajtója előtt állana, jöve Zenashoz egy áros ember, és kezdé tőle kérdeni, ha volna valami el adó barma. Zenas Esopusra mutata, és mondá: Ezt ím jól látod, nekem ennél egyéb el adó barmom mastan nincsen.

Mellyet mikoron az áros ember látott volna, mondá: Hol vöd ez fazokat? Soha nem tudhatom, ha tőke avagy ember, és ha nem szólna, nem tudnám egyébnek, hanem egy fel fűtt temlőnek alítanám. És nagy bosszonkodással, mint ha ugyan meg csúfolták volna, kezde onnét dolgára menni.

Mikoron látta volna Esopus, hogy el menne onnét, kezde utána futni, és neki mondani: Vár meg, ember, vár meg! Amaz kegyig hátra fordulván, mikoron ötet meg látta volna, mondá neki: Menj hátra, fertelmes eb! Mondá neki Esopus: Végy meg engemet, áros ember, tudjad bizonylyal, nem leszek neked használatlan rabod. Mert ha otthon gonosz gyermekid vannak, és minden multság nekil sírók, bízd én reám azokat, és leszek nekik mint egy váz. Ezen el fakada nevetve az áros ember, és mondá Zenasnak: Min hattad ezt ez rossz edént? Amaz mondá: Három fillyéren. Az áros ember három fillyért ki vete, és mondá: Semmit sem vöttem, sem költöttem.

És mikoron szállására vitte volna Esopust az áros ember, kezdének harmadnapnak utána útra készilni, hogy Asiába mennének, és mikoron az több szolgák el osztanák köztök, mellik mennyi terhet vinne, kezde Esopus könyergeni nekik, hogy ő neki ne adnának igen nehéz terhet, mert ő még új szolga volna, és nem szokta volna az tereh viselést. Mikoron kegyig amazok kérdenék, mit viselhetne el tehát, az után kétfelé tekinte, láta egy nagy kosár kenyeret, melyet két embernek kell vala el vinni, és azt kíváná magának, hogy hátára emelnék. Amazok neveték, és bolondnak ítélek ötet, miért hogy annak előtte könnyí terhet kért volna, mastan kegyig leg nehezbiket választotta volna magának.

És mikoron hátára emelték volna, és a kosár szíja erőssen nyomná az vállát, idestova rázza vala hátán az kosárt. Mikoron kegyig az áros ember látta volna, hogy olyan nagy terhet vinne, öril vala rajta, hogy olyan rabot olcsón vehetett volna, ki annyi terhet viselhetne, mint egy barom.

Mikoron azért ebédnek idején meg szállottanak volna, meg hagyák Esopusnak, hogy mindenik szolgának meg adná abrakát az kenyérből, és mikoron az kenyérnek nagyobb részét el osztotta volna, immár az kevés tereh alatt könnyebben megyen vala. Estvére kegyig hogy jutának, mennyi kenyerek vala, mind meg evék, és másodnapon Esopus iressen megyen vala, melyet mikoron az több szolgák látnának, csodálkoznak vala rajta, hogy ez fekete emberkébe ennyi eszi volna, hogy magának oly terhet tudott volna választani, mely óránként el fogyna.

Annak utána jutának Efesumba, holott az áros embernek valának sok rabjai, kiket mind el ada, ketteitől meg válva, kinek egyik gramaticus vala, az másik kegyig cantor, mellyeket mikor el nem adhatna, mene Samos neví szigetbe, és az kettőt igen szépen fel öltöztetvén állatta őket az rút Esopus mellé kétfelől, és úgy kezdé árulni.

Mikoron őket illyen módon árulná, oda jeve Xanthus filosofus, és mikoron mind az hármát állatjára meg nézte volna, csodálkozá az áros embernek álnakságán, hogy az egy rútat az két széppel akarná el adni, és mimódon állatta volna az temlő emberkét ollyan két jeles iffjú közzé.

Kérdé azért az cantort Xanthus, honnét való volna, és az mondá neki: Kapadociából való vagyok. Azt is kérdé, hogy mit tudna, amaz azt mondá, hogy mindeneket. Mely mondáson Esopus csak nevette, és semmit nem szóla.

Meg kérdé Xanthus az gramaticust is, honnét való volna, és az lydiabelinek mondá magát, és mikoron azt is meg kérlette volna, mit tudna, az is azt mondá, hogy mindent tudna. Ezen Esopus ismeg masolodék. És miért hogy az két szépet felette nagy árron tartja vala az áros ember, el mene onnét Xanthus, mert nem tetszék neki, hogy két embert olyan nagy áron venne meg.

És mikoron Xanthus onnét el fordult volna, hogy el menne, kezdék kérni az ő tanítványi, hogy meg venné Esopust, mert mikoron amaz két iffjak azt mondanák, hogy mindent tudnának, látták vala, hogy mosolodnék rajta Esopus, ebből vélik vala, hogy volna valami benne. Meg térre azért Xanthus és jeve Esopushoz, és mondá neki: Öril, mert meg veszlek. Mondá Esopus: Hiszem látnád, ha sírnék. És mondá neki Xanthus: Minden jóval köszentlek tégedet. Mondá Esopus: Én is tégedet. El csodálkozik Xanthus az ő hirtelen választételéről, és kérdé őtet, honnét való volna. Kinek Esopus mondá: Én fekete vagyok. Mondá neki Xanthus: Nem azt kérdem, hanem azt, honnét szilettél. Mondá Esopus: Az anyám hasából. Mondá ismeg Xanthus: Nem azt mondom, nem, de minemí helyen szilettél. Mondá Esopus: Soha nekem anyám meg nem mondta, ha fenn avagy alacson helyen szült engemet. Meg kérdé ismeg Xanthus őtet, hogy mit tudna. Mondá Esopus: Semmit. Hogy lehet az? - mondá Xanthus. Felelé Esopus és mondá: Mert imez kettő azt mondák, hogy ők mindent tudnának, és énnekem semmit nem hagyának.

Dicsérék azért Esopusnak feleletit Xanthus tanítványi, miért hogy senki nem volna emberek között, akár mely bölcs is, ki mindeneket tudhatna, és kinek minden dolgok és tudományok tudtára lehetnének. Mikoron azért Xanthus Esopust meg akarná venni, kérdé őtet, mondván: Ha meg veszlek tégedet, el szököl-e tőlem? Mondá neki Esopus: Mikoron azt akarom míelni, soha nem kérdek tanácsot tőled, ha el menjek avagy ne.

Mely feleletek mikoron Xanthusnak igen kellemetesek löttének volna, azt is mondá az ő beszédének végébe: De igen rút vagy. Mondá neki Esopus: Ó, filosofe, ne színyemet, hanem szívemet és elmémet tekintsed, mimódon bölcsnek kell tenni. Xanthus azért meg vevé Esopust, és az ő tanítványi meg fizetének önne pénzektől az áros embernek.

Mikoron kegyig egyszer az ura után menne, és nagy hévség volna, Xanthus megyen vala az úton palástját utána vonván, és azonközbe vizelvén, mellyet mikoron Esopus látott volna, meg kapá neki ruháját, és mondá: Mennél hamarébb lehet, el adj engemet ismeg, mert el szököm tőled. Meg kérdé Xanthus: Miért? És mondá neki Esopus: Azért, mert ím te úr vagy, és senkitől nem félsz, demaga még sem állasz meg az természetnek, de ugyan mentedbe vizeled; ha történik énnekem, szolgádnak, hogy valahova hirtelem kildesz, és valami ez féle dolgom történik, soha nem lehet egyéb benne, hanem futnom és kakálnom egyszersmind kelletik. Mondá neki Xanthus: Ne csodáljad ezt, mert három gonosztól akarom magamat meg óni, hogy így cselekedem. Mert ha meg állanék, az nap hévsége által verné fejemet, és az heví föld lábamat meg égetné, az vizeletnek szaga is ártana illatozásomnak. Mondá Esopus: No, ha jó okkal míelted, menj el vele, én velem könnyí el hitetned.

Vala kegyig Xanthus házánál igen szép felesége, mikoron azért haza mentenek volna, és Esopust látta volna, harag szemmel tekinté az urára, és mondá neki: Honnét hoztad nekem ez csigabigát? Nám mondtam Xanthe neked, hogy nem szeretsz te engemet, de áttalod meg mondani, hogy el

menjek tőled, ezt kegyig mastan, ez ebfejűt arra hoztad, hogy engemet ki izz házadtól vele. Add meg nekem, az mit velem adtanak, és én el megyek.

Feddi vala kegyig Xanthus Esopust, mire nem szólna valami tréffa beszédet, kiért az asszon kedvelné, nám az úton ugyan meg untatta volna magát. Mondá Esopus: Ereszd el, pokolba hadd menjen el. Mondá Xanthus: Veszteg, hitvánság, nem tudod-e, hogy ezt én úgyan szeretem, mint ennen magamat? És mondá Esopus: Szereted-e ez asszonkát? Mondá Xanthus: szeretem tat. Esopus lábát az földhez ité, és mondá nagyfel szóval. Ó, haj, íme ez bölcs embert is meg bírta felesége, és azonközbe az asszonhoz fordulván mondá neki: Asszonyom, akarnád-e ha ez én uram iffjat, szépet vött volna neked, jó ruhákba öltöztet, eleven és gyorsat, ki mezítelen nézne tégedet az fördőbe, és veled játszódnék uradnak kisebbségére, de én azt mondom neked, asszonyom, hogy ne kívánjad az szép iffjak szolgálatját, ha uradnak bosszút nem akarsz tenni.

Mikoron az asszon ezek ellen semmit nem szólhatna, mondá az urának: De hol vöd, én jó uram, ez szép marhát? A mint én látom, ez rakva tréfával, azért immár én sem gyílelem. Mondá Xanthus: Esope, ím asszonyod is jó kedvvel vagyon hozzád, meg engeszteltem immár ötet. Mondá Esopus: Bizon nagy dolog, hogy egy asszonyembert meg engesztelhettél. Mondá neki Xanthus: Hallgass, mert nem arra vöttelek, hogy mindennek ellene mondj, hanem hogy szolgálj.

Másod napon el hívá Xanthus Esopust vele, menének egy kertésznek kertibe, hogy valami paréjt vennének, és mikoron immár Xanthus az paréj árrát meg akarná fizetni, mondá neki az kertész: Uram, ne fizess semmit, de kérlek, mondd meg nekem, az mit tőled kérdek. Mondá Xanthus: Micsoda az? Felelé a kertész: Mi oka annak, hogy az mely paréjt avagy fivet el palántálok és ötözek, hogy az mégis kesebben nő fel az oly fiveknél, kik szabadon, minden palántálás és bánás nekil nőnek? Xanthus erre (jöllehet philosophus volna) semmit felelni egyebet nem tudá, hanem hogy úgy volna meg szerevezve az isteni szerzésből.

Esopus ezen mosolodék, és azt mondá, hogy a mi isteni szerzésből lenne, azt az bölcsenek meg kellene fejtenik (úgy mond), azért, ha nem tudod, hadd énnkem, és én meg fejtem neki ez kérdést. Azonközbe hátra fordula Xanthus, és mondá az kertésznek: Énnkem mastan dolgom vagyon, és nem alkolmas, hogy minden aprólékra meg feleljek, mert én nem kertbe, hanem fő helyen szoktam disputálni, azért, ha valami kérdésed vagyon, imez én szolgám elég tudós, meg tud neked felelni.

És mondá az kertész: Ez rútságnál vagyon-e valami deákság? És mondá Esopus az kertésznek: Mikoron valamely asszonyállatnak urától gyermeki maradnak, és annak utána ismeg oly emberhez megyen, kinek felesége meg holt, és gyermeki maradtanak, az ő gyermekinek anyja, de az kiket a második uránál talál, mustohája, azért kilemben tartja egyiket az másiknál, mert az kiket ő szült, azokat nagy szerelemmel, amazokat gonosz kedvvel tartja, és mindenkor rájuk irégykegyik, étkeket is meg szakasztja, és az önnek fiainak adja.

Azonképpen az föld is, a kiket őmaga teremte és szül, azoknak anyja, az kiket kegyig te palántálsz, mustohája, azért az önnek inkább neveli, a tiedet kegyig, mint kik nem ő tőle születtek, hanem te tőled, el hagyja, és nem ad annyi zsírt neki. Mondá az kertész Esopusnak: Köszönm nekem, hogy meg fejtéd ez kérdést, azért valamennyiszer nekem paréj kellek, jövel ide ez kertbe, mint szinte tiedbe, és annyit vgy minden fizetés nekil, a mennyit igaz akarsz.

Ennek utána Xanthus mene az fördőbe, és mikoron ott találta volna néminemí barátit, vendéggé hívá őket, haza kildé Esopust, és mondá neki: Menj el, főzz lencsét, mert énnkem vendégim lesznek. Esopus el haza mene, vete egy fazék vízbe egy lencse szemet, és azt kezdé nagy erőssen

forralni. Haza jéve annak utána Xanthus barátival az földből, és kérdé Esopust, hogyha meg főtt volna az lencse, melyet Esopus egy kalámba ki meríte, és neki elő hoza. Alítván azért Xanthus, hogy annakokáért hozta volna az egy szemet elő, mivel hogy meg látná, ha meg főtt volna, meg nyomogatá kezeiközött, és hagyá neki, hogy el hozná, mert meg főtt volna. És mikoron annak utána csak az levét tisztán hozná elő egy tálba, mondá Xanthus: Hol az lencse? Felelé Esopus: Nám kezedbe vala mastan, hová tőd el? Mondá neki Xanthus: Csak egy szem lencsét főztél-e? Felele Esopus, mondá: Bizon nagy dolog, hát mit főztem volna egyebet annál, a mit nekem hattál? Azt mondád, hogy lencsét főzzek, én azt főztem. Ha lencséket mondottál volna, azokat is meg főztem volna, mert az lencse csak egy lencse, de az lencsék sokan vannak néha.

Ezen Xanthus meg búsulván mondá neki: Minden veszélt érdemlenél, de hogy barátim előtt gonosz kedvet ne mutassak, menj el igen hamar az vásárra, és vedd meg egy egész disznónak mind az négy lábát, főzd meg gyorsan, hogy legyen mit ennik adnom barátimnak.

És mikoron az disznó lábakat Esopus főzné, akara Xanthus okot Esopushoz keresni, hogy mindjárást igen verhetné, el mene, és az disznó lábnak egyikét ki lopá a fazékból, és el rejté. Elő jéve annak utána Esopus, és mikoron eszébe vötte volna, hogy el költ egyik az disznó lábnak, meg ösmeré, hogy csalatság lött volna rajta, igen hamar a disznó ólba futamék, és az leg kövérbik disznónak el metszé a fél lábát, csak hamar meg mellyeszté, és az fazékba kezdé a többi között főzni.

Annak utána Xanthus kezdé magába gondolni, hogyha Esopus eszébe venné, hogy el költ a disznónak az fél lába, fogna ijedtébe el futni tőle, azért az kit el lopott vala, ismeg a fazékba veté.

Mikoron kegyig Esopus fel adta volna az disznó lábat, látá, hát öt az disznó láb. Mondá neki Xanthus: Esope, mi dolog, hogy öt disznó láb vagyon itt? Mondá Esopus: Nemde inkább két disznónak hán lába vagyon? Felele Xanthus és mondá: Nyolc. Mondá Esopus: Ihon azért öt láb és amott kinn az kövér disznó három lábon jár, három és öt nyolcat teszen, azért mindenek meg vannak, semmi el nem veszett.

Többet is sokakat cselekedett, mellyekkel hogy bántást ne tennénk azoknak, kik ezt olvassák, el hattuk. Végre kegyig dolgát annyira vitte vala, hogy Lycerus királ oly igen meg szerette vala őtet, hogy képét aranból őttette vala meg, és fel csináltatta vala az régenieknek szokások szerint.

Végre mikoron egész Göreg országot el járta volna, jéve Delfos neví szigetbe, holott az föld népe semmi tisztességet nem tőn neki, de minek utána azokat nagy sok jószágos tudományokra tanította volna, egy magas kő szálról vették le, és meg hala. Kinek halála után nagy dög halál következék az tartománba, és mikoron az Isteneket kérdenék, mi oka volna az dög halálnak, azt mondák, hogy Esopus halála.

Mikoron ez Göreg országba a fő népeknek tudtára lött volna, jévének Delfos szigetbe, és az kik Esopus halálának oka valának, meg állák azokon Esopusnak halálának bosszúját. Őket is halállal illetvén.

Esopus életinek revideden vége.

Phrygiabeli Esopusnak fabulái kezdetnek.

1 Az kakasról és drága kőről.

Egy kakas, mikoron a szemeten szedegetne, találta egy drága kevet, és mondá: Minek talállok én ilyen fénes marhát? Ha valamely drága kő áros talált volna téged, senki nem volna nálánál vígabb, mert tudná, mit érne. Nekem kegyig semmire nem kell, sem nagyra nem böcsülem, sőt inkább minden drága kőnél nagyobbban akarnék egy árpa avagy búza szemet.

Értelme.

A kakas minden bolond ember leszen,
Ki jó tudománt mint drága kő nem veszen,
No azért a bölcseknél nem keveset teszen.

2 Az farkasról és a báránról.

Mikoron a farkas az kútfőnek a feje felé innék, látá oda alá távol az báránt, hogy alól innék. Oda mene, kezdé feddeni a báránt, hogy fel zavarná a vizet. A bárány reszketni kezdé és könyergeni, hogy neki, ártatlannak kedvezne, mert ide alá távol itt volna, és az vizet meg nem zavarhatta volna, sőt ingyen meg zavarni sem akarta volna. A farkas viszontag keményen dörög vala: Mire mondod, szentség törő (úgy mond), ugyanis mindenkoron csak káromra járál, atyád, anyád is mindenkoron csak ellenem járának, de te ma meg fizetsz nekem. És ötet legottan torkon ragadván meg szaggatá.

Értelme.

Ha az hatalmas gonoszt akar tenni,
Könnyí az nyavalyáshoz hamis okot lelteni,
És az mint akarja, úgyan meg ítélni.

3 Az egerekről és békákról.

Hadakozik vala az egér a békával, valami tolcsa víz végil, az had nagy vala és kétséges. Az egér, miért hogy okos vala, a fűbe el rejtezik, és a békára orozva szökellék. A béka, miért hogy erősb vala, és magát inkább bírja vala, ugyan nyilván az ellenségnek neki megyen vala, koppjája kegyig mind kettőnek venyige vessző vala. Mely hadat mikoron a kánya távol meg látott volna, oda siet, és mikoron a hadakozásra való igyekezetbe egyik sem venné eszébe, mind a két hadakozó jámbort fel ragadá és meg szaggatá.

Értelme.

Úgy leszen dolga minden bolond polgárnak,
Kik a tisztért nem engednek az kárnak,
Sőt halálokkal is érte járnai akarnak.

4 Az ebről és árnyékáról.

Az eb, mikoron az vízen által úszna, a szájába vala egy darab hús. Az nap kegyig tiszta vala, és az húsnak árnyéka nagynak tetszik vala az vízen. Mellyet mikoron látott volna, gyorsan hozzá kapa, és a mi szájába vala, azt is el veszti. Azért mikoron mind húsa, smind reménsége el veszett volna, először el álmélkodék, és annak utána magát meg bátorítván imígyen ugata: Nem vala módja, fakó, az te kívánságodnak, igaz elég vala az a mi nálad vala, ha bolond nem léssz vala, mastan kegyig immár semmid nincsen.

Értelme.

Az eben az telhetetlen embert érti,
Ki, mert sokat kíván, a keveset is el veszti,
És minden dolgába útát el téveszti.

5 Az oroszlánról és egyéb vadakról.

Az oroszlán az juhhal és egyebekkel meg szerződék, hogy vadászni mennének, és a mit foghatnának, köz lenne. Fogának azért egy szarvast, részre metélék, hogy mindenik fel venné az ő részét, mint a szerzés vala. Az oroszlán kegyig ordítani foga, enyim (úgy mond) egyik része, mert méltóságos vagyok, az másik is enyim, mert erősb vagyok, és miért hogy a szarvas után többet futottam, a harmadikat is magamnak tulajdonítom, és ha a negyedik részét ide nem engeditek, meg bomol az barátság. Ezt a társi hogy hallák, iressen és veszteg-hallgatással menének el onnét.

Értelme.

Társaságba hatalmassal ha ki jár,
A mit kapnak, részt abból héjába vár,
Mert az hatalmas erős, mint az kő vár.

6 A farkasról és daruról.

Mikoron a farkas báránt ennék, az teteme, törtínetszerint, torkába akada. Keres, kér segítséget, nem mieli senki. Mindenek azt mondják, hogy mit torkosságával keresett, meg lelte. Végre sok hízelkedő beszéddel reá bírta az darut, hogy az ő hosszú nyakát torkába nyútaná, és a tetemet ki venné. Mikoron kegyig a daru ki vötte volna, és jutalmat kérne, meg csúfolá őtet, mondván: Éktelen, menj el előlem, még sem elégedtél-e meg rajta, hogy élsz, nekem köszönjed azt, mert ha akarom vala, az nyakadat ketté haraphatom vala, mikoron az torkomba bocsátád.

Értelme.

Ha valamit valaki hálátlannal teszen,
Mint a darunak, munkája héjába leszen,
Mert jóért jót ember mastan ritkán veszen.

7 A parasztról és a kígyóról.

Egy paraszt ember egy kígyót találta a hóba, hidegnek miatta oly mint ugyan meg merevedtet, haza vivé, és tűzhelyére tevé. Az kígyó a tűznek melegségétől erejét és mérgét vissza nyeré, és annak utána, mikoron az láng sitné őtet, a házat be tölti vala sívásával. Oda futa a paraszt ember botját fel kappván, mind beszéddel, s mind vereséggel panaszolja vala neki ez bosszúságot, hogy ígyen hálálná-e meg neki a jó tételt? Avagy meg akarná-e azt ölni, a ki neki életit meg adta volna?

Értelme.

Törtínik gyakorta, hogy kinek ember javát akarta,
Attól gonoszt vegyen, mert ez világ ígyen megyen,
Hogy a gonoszságnak benne helye legyen.

8 A vad kanról és számárról.

Mikoron az rest számár meg nevetné az vad kant, amaz bosszonkodván kezdé fogát csikorgatni, és mond vala neki: Jól, lehet te tunya számár, minden veszélt érdemlenél, de ha te méltó vagy is az bintetésre, én méltatlan, ki téged meg bintesselek, ne vess bátor, bízván mielhated a te számári voltodért.

Értelme.

Ha valakin hitvánság bosszúságot teszen,
Mikor el szenved, dicséretet veszen,
És amaz annyival utálatosb leszen.

9 Az várási és mezei egérről.

Kelle a várási egér kedvének, hogy a mezőre menne. Látá ezt a mezei, vendéggé hívá. El készülének, és az vacsorára menének. Az mezei elő hozá mind, valamit télre gyíhtett vala, hogy ilyen jeles vendéget jól tarthatna, de maga mégis a várási homlokát ráncba szedvén olcsárlja vala a mezőt, és az várási bévséget dicséri vala. És mikoron haza menne, el vivé vele a mezeit, és nagy frissen kezdé tartani. Mikor ott lankának, azonközbe hallák, hogy az kúcsot az ajtóba tennék, kezdenék félni és idestova futosni. Mikoron ki ment volna a házból az ember, kérdé, a mint kértheté a mezei a várásit, hogyha gyakorta törtínnék ez. Mondá: Mindennapon. Mondá az mezei: Bizonyjával ez étkekbe több méreg, hogy nem méz vagyon. Azért inkább akarom bátorsággal az én kevesemet, hogy nem mint ennyi nyavalyával az te sokadat.

Értelme.

Jöllehet a kazdagságok gyenyeriséget mutatnak,
De jaj, sokaknak keseriséget fordítanak,
És annak utána még ugyan ordítanak.

10 Az keselyről és csókáról.

Mikoron az kesely egy csigát talált volna, sem ereivel, sem tudományával nem veheti vala ki belőle az halat. Oda mene az csóka, tanácsot ada neki, hogy nagy fel repillene, onnét bocsátná egy köre, és meg törnék. Azzonközbe kegyig a csóka az földön marada, várja, hogy levesse, és mikoron le vetette volna, meg törék, ki essék belőle a hal, melyet a csóka fel ragada, és meg ön mindjárást.

Értelme.

Mindenek tanácsát eszedbe ne vegyed,
Mert valik ki mondja, hogy ő hasznát tegyed,
Ugyan azon hozzád osztán huszonnegyed.

11 Az hollóról és rókáról.

Az holló valami hús fultot fel kapván kezdé az ágon vele csergeni. Hozzá mene a róka, és mondá neki: Hallottam vala gyakorta, hogy hamis volna a hír, de mastan látom, hogy igaz, mert azt mondják vala, hogy az szuroknál feketébb volnál, de mastan látom, hogy fejbé vagy az hónál. Hogyha a szód ilyen szép, mint tennen magad, bizon minden madaraknak királné asszonyának merlek mondani. Ez hízelkedésre az holló énekelni akara. És az hús ki esék szájából, melyet a róka nagy kacagással fel kapa és meg ön.

Értelme.

Sokan, kik dicséretet emberektől kívánnak,
A hízelkedőktől károkkal meg válnak,
A varjú szép fejbé, de az róka álnak.

12 Az agg oroszlánról.

Az oroszlán, mikoron magát bírná, az ő kegyetlenségével sok ellenséget szerzett vala magának, de vénségének idején neki is ugyan olyan mértékkel mérének az vadak, mellyel ő mért vala az előtt. A vadkan fogával, a bak szarvával öklöldezik vala, sőt még a szamár is lábbal rúgja vala őtet. És egy barátja sem akarja vala segíteni, a kinek jóval volt is az előtt.

Értelme.

Ember mikor magát bírja, ha kegyetlenkedik,
Fordul a szerencse, neki minden ellenkedik,
Még kinek jó volt is, segíteni nem hirtelenkedik.

13 Az ebről és szamárról.

Az eb, mikoron mind urának, mind a háznépének hízelkednék, jól tartják vala őtet, mellyet mikoron a szamár látna, fel fohászkodék, kezdé banni az ő szerencsáját, hogy az eb jobban laknék játéka után, hogy nem mint ő nagy munkája után. És gondolá magába, ha (úgy mond) a hízelkedésnek ilyen jutalma vagy, tehát én is kezdem magamat arra fogni. Mikoron azért egyszer az ura haza jőne, meg késérté az dolgot, elejbe futa urának, kezde rá szökni. És az ura ivölteni foga. A szolgák elő futának, és az éktelen számárt jól meg pálcálák.

Értelme.

Valaki magát oly dologba foglalja,
Mellyet természeti semmiképpen nem vallja,
Azt a cserpálca, mint a számárt, meg huallja.

14 Az oroszlánról és az egérről.

Mikoron az oroszlán hévségnek és futásnak miatta meg fáradott volna, egy zöld fa árnyékába nyugoszik vala. Az egerek hogy hátán által futnának, fel serkene, a sok kezzil egyet meg kapa benne. Ez szegén fogoly kezdé könyergeni, hogy ő méltatlan volna, kire az oroszlánnak meg kellene haragodni. Az oroszlán is gondolá magába, hogy semmi dicséret nem volna benne, ha ilyen kis férget meg ölne, el bocsátá azért. És nem sok idővel annak utána, mikor az oroszlán az hegyeken járna, a törbe esék, ordítani foga. És midőn olyan nyomorúan kiáltana, meg hallá az egér, meg ösmeré szavát, oda futa, és a tör kötelét el rágá, és az oroszlánt meg szabadítá.

Értelme.

Jó az kegyelmesség, mert vele az segítség,
Mint itt a kicsinség lött nagynak menetség,
Mikor az ellenség jelen volt mint inség.

15 Az beteg kányáról.

Kánya meg betegilvén, mikoron halálához nem távol vala, kezdé az anyját kérni, hogy el menne az istenekhez, és könyergene ő érette nekik. Felele az anyja, és mondá neki: Bátor az istenektől semmi segedelmet ne remélj, fiam, mert tudod, mennyiszer törted meg az ő oltárokat ragadozásoddal.

Értelme.

Az mennyeket mindenek tiszteljék,
Hogy mikoron szikség, csak bízván reménljék,
És az ő terheket mellettük emeljék.

16 Az fecskékről.

Mikoron az len magot kezdték volna vetni, a fecske kezdé mondani a több madaraknak, hogy el hordanák a magot, mert abból lenne az len, kiből osztán nekik meg fogásokra való szerszámot csinálnának. Amazok meg neveték mint bolondot. A fecske, mikor a len meg ért volna, el hagyá a madarakat, és kezdé az emberek házába lakni. Annak utána az lenből a több madaraknak hálót és tört csinálnának, és kezdék őket azokkal fogdosni.

Értelme.

Vannak, kiknek mikor jó tanácsot adnak,
Miért hogy bolondok, tőle meg futamnak,
És ez után az kárba torkiglan maradnak.

17 A békákról és az ő királyokról.

A béka nép, mikoron szabadságba volna, könyerög vala Jupiternek, hogy királt adna nekik. Jupiter neveti vala a békák reménkedését, amazok kegyig untatják vala az királyért ötet, mind aggyig, míg nem vete nekik egy nagy tőkét alá mennybél. Mely nagy zúgással bele zsuppana a vízbe. Először megfélemlének tőle, de az után ugyan hátára szökdösnek vala, és meg csúfolják vala. Ismeg el untaták Jupitert, hogy adna oly királt nekik, ki ugyan vitéz és maga bíró volna. Adá Jupiter az eszterágot nekik, mely ugyan vitéz módra jár vala köztök, és a mellyet talál vala, meg eszen vala. Ennek kegyetlenségéről panaszoznak vala Jupiternek, de héjába. Mikoron ideje vagy, ez napig is mind azt panaszolják a vizekbe rekegvén, de nem hallja Jupiter, mert meg utálák először a kegyelmes királt.

Értelme.

Mely népnek királya mikoron kegyelmes,
Lássa meg, ne utálja azt, a gonosz fertelmes,
Mert ad neki Isten, leszen ki veszedelmes.

18 A galambokról és a kányákról.

Rége az galambok hadakoznak vala az kányákkal. Választák magoknak királyul az ölyvöt. Mely hogy királlyá lön, kezde lenni nem királ, hanem ellenség, mert nem kevésbé kezdé őket hordani és meg szaggatni, mint a kánya. Bánják vala téteket, és mondják vala, hogy jobb volt volna az kánya hadat el szenvedni, hogy nem mint az ölyvnek kegyetlenségét.

Értelme.

Isten kit mivel szeret, nem kell igen bánni,
És el tírhető szerencsét távol tőle hánni,
Mert talán fejére fog nagy veszélt várni.

19 Az lopóról és az ebről.

Hogy az eb veszteg hallgatna, az lopó ád vala neki egy darab kenyeret. Mondá az eb: Aha, kenyeret adsz nekem, hogy ne ugassalak, de ösmerem én az te ajándékokat mint csalárdságodat, mert ha én ez kenyeret el venném, te az házból mindent el vinnél.

Értelme.

Egy kevés haszonért sokat el ne veszess,
Akaratod gonoszra legyen ugyan feszes,
Úgy mondják rólad, hogy töttél, mint eszes.

20 A farkasról és a kis szil disznóról.

Szül vala az kis szildisznó, a farkas oda mene, kezdé magát ajánlani, hogy ő meg őrizné az ő fiát. Felelé neki az szil disznó, és mondá, hogy a farkas szolgálatja neki nem volna szükes, de ha kedvét akarná tenni, tehát távol járna, mert az ő szolgálatja akkor volna neki hasznosb, mikoron távolb volna.

Értelme.

Mindent mindenekre vaj hogy nem kell bízni,
Mert sokan akarják önnek hasznokat ízni,
Öremest szolgálnak, de kívánnak meg hízni.

21 A hegyeknek szüléséről.

Egyszer egy időbe nagy híre vala, hogy a hegyek szilnének. Az emberek oda futának, várván ez csodát nagy félelemmel. Végre szilének az hegyek, és egy egérke jöve ki belőlök.

Értelme.

Sokan, kik igen nagyokkal kérkednek,
Várd végre a dolgot, hát csak veszekednek,
És mint hegyek egérrel, ugyan szégyenkednek.

22 A vadász ebről.

A vadászó eb, mikoron meg aggott volna, inti vala az ura és készeríti vala az elébbi dolgára, de héjába, mert lábai immár nem valának gyorsok, s nem siethet vala. Foga mégis egy vadat, de az hitván fogai kezzil az is ki szalada. Az ura kezdé bintetni mind beszéddel, mind vereséggel. Az eb azt mondja vala, hogy meg kellene neki bocsátani a keveset, mert immár meg aggott volna, és nám idejébe ő is elég eb volt volna, de amint látom (úgy mond), semmi nem kellemetes haszon nekil. Míg szolgálhatalak, szeretél, immár látod, hogy nem lehet tőlem, és gyílelsz. Ha hálálatlan nem volnál, kit ez előtt a haszonért szerettél, mastan is szeretnél akkori téteményemért.

Értelme.

Mindenitt kellesz, míg hasznod vehetik,
De ha az el kelend, kedved nem tehetik,
És mi az előtt volt, elő sem vehetik.

23 A nyulakról és a békákról.

Egyszer, mikor az erdő szélnek miatta igen nagyot csattant volna, az nyulak mind ki futamának belőle, jutának egy víz mellé, ott kezdének szomorkodni, hogy által nem mehetnének, és (ki leg nagyobbban ijeszti vala őket) látják vala, hogy a békák magokat el merítenék a vízbe. És egy kezzilek, kinek jobb szíve vala, mondá: Mit félönk (úgy mond) héjába? Szikség, hogy szívönk legyen, mert nám meg volna gyorsaságonk, ez csattanást nem kell vala félönk, hanem meg utálnonk.

Értelme.

Bátor az természet sok jóval szeressen,
És az jó szerencse, hol akar, íltessen,
De ha szíved nincsen, mégsem vagy ékessen.

24 Az kecske ollórol és a farkasról.

Mikor a kecske ki menne enni, a fiát be rekeszté, meg hagyá neki, hogy az ajtót senkinek meg ne nyitná, mígnem ő meg jönne. A farkas, ki ezt hallja vala, hogy el mene az anyja, oda jeve az ajtóra, kezde szólni kecskéül, és mondani, hogy meg nyitná az ajtót. Az olló látá, hogy csalárdság volna a dologba, s mondá: Meg nem nyitom, mert jól lehet az szód kecskézik, de maga a hasadékokon farkast látok.

Értelme.

Mit az szilék mondnak, abba légy foglalatos,
Úgy leszen neked dolgod használatos,
És te életed mindenkor állhatatos.

25 A szarvasról és farkasról.

A szarvas az juhot a farkas előtt törvénybe éré, hogy egy köből búzával volna neki adós. A juh, jóllehet semmit nem tud vala ez adósságba, de maga a farkastól való féltébe bínessé hagyá magát, és fogadá, hogy meg adná. Napot tőnek a fizetésnek, a szarvas kezdé meg kérni, mikor a nap elő jött volna. Amaz azt mondja vala neki, hogy nem tartoznék vele, mert az farkastól való féltébe fogadta volna, és az olyan erővel való fogadásnak nem volna helye.

Értelme.

Hamisnak hamissat ha valaki teszen,
Ez csak bocsánandó bínnek vétke leszen,
Mert olyanért ollyant hazug ismeg veszen.

26 A parasztról és a kígyórol.

Egy paraszt ember tartott vala fel egy kígyót. Egyszer meg haragvék reája, és kezdé szekercével érelni. Amaz el szalada, de sebessen. Annak utána a paraszt ember meg szegénile, és azt alítja vala, hogy azért volna gonosz szerencséje, miért hogy az kígyón az bosszúságot míelte volna. Annakokáért kezde könyeregni a kígyónak, hogy ismeg haza jőne. A kígyó azt felelé, hogy jól lehet őneki töttét öremest meg bocsátná, de maga nem öremest maradna avval egyitt, kinek otthon szekercéje volna. Mert noha a seb be gyógyult volna, de maga az emlékezeti még ugyan nála volna.

Értelme.

Ki meg csal, annak másszor hinni nem bátorságos,
De bínét meg bocsátani azért irgalmasságos,
És osztán el távoztatni használatosságos.

27 A rókáról és az eszterágról.

Róka az eszterágot egyszer vacsorára hívá, az étket az asztalra ötté, mely mikoron híg volna, az eszterág héjába vág vala hozzá az ő hegyes orrával. Azonközbe a róka fel nyalja vala mind az nyelvével. Onnét meg csúfoltatva mene el a madár, bánván és igen szégyellvén az rajta lött bosszúságot. Egy kevés idő múlván ő is el hívá a rókát. Valának kegyig egy iveg edénbe be szerevze, kinek a torka szoros vala, teljes jó étek, azért ott róka látja és éhezik vala reá, de nem ehetik vala benne. Az eszterág kegyig orrával mind ki szedi vala.

Értelme.

Régi mondás, szeget szeggel kell ki itni,
És ki mást meg csúfol, földre le iltetni,
És hasonlatos bosszúsággal illetni.

28 Az farkasról és írott főről.

Képfaragónak mihelyébe találá az farkas egy szépen meg írott ember fejet. Kezdé forgatni, meg esmeré, hogy semmi értelem a főbe nem volna, s mondá neki: Ó, te szép fő (úgy mond), bezzeg sok mesterség vagyon te benned, de értelem semmi.

Értelme.

Tudósok azt mondják, hogy semmi a szépség,
Holott a főbe nincsen, mint kell, az épség,
Mert az esztelenség ugyan éktelenség.

29 A szajkóról.

Szajkó egyszer fel ékesíté magát a pávának tallaiba, és mikoron magának ő maga szépnek láttatnék, meg utálá az ő feleit, és mene a pávák közibe. Amazok mikoron meg ösmerték volna az ő csalárdságát, a balgatag madarat meg foszták a nem ő talljától, és vereséggel illeték, osztán el haza szégyengeték.

Értelme.

Mindennek ő magát jól meg kell rostálni,
És önnek feleit meg nem kell utálni,
Ha szégyent fejére nem akar szirkálni.

30 Az légyről és hangyáról.

Az légy vetekedik vala a hangyával, hogy ő nemes volna, de az hangya nemtelen, mert ő szárnyan járna, amaz a földön csúszna-mászna, és hogy ő a királyok házába múlatna, amaz kegyig a földnek barlangjába rágná valami vetemént, és vizet innék, de ő ugyan jól laknék, és ezek ő neki csak mulatság szerint lennének mind így. Visszontag a hangya azt mondja vala, hogy ő volna nemes, mert ő meg elégednék rajta, mit neki a Szerencse parancsolt volna, és hogy ő tökéletes volna, de az légy állhatatlan és búdosó, és hogy a hangya mindenitt kellemetes volna, és jó munkálódásnak példája, a légynek kegyigéleti nyavalyás és veszedelmes. A hangya nyárba télre valót szerezne, de az légy télbe vagy elnyomorodnék teljességgel, vagy bizon meg halna.

Értelme.

A ki mind azt szólja, kit ő kedve akar,
Gyakorta fejére kisebbséget vakar,
És leszen válassza olyan, kit nem akar.

31 Az békáról és az ökörről.

Mikor a béka oly nagyvá akarna lenni, mint az ökör, nagyon fel fúja vala magát. A fia mondon mondja vala neki, hogy ne vesződnék azon, mert a béka semmi volna az ökörhez képest. Amaz mégis fúalkodik vala, monda neki a fia, ha még ugyan meg fakadnál is fel fúalkodásodba, még sem lehetsz olyan, mint az ökör. Akkoron sem fogada szót, hanem mind aggyig fúalkodék, míg nem meg hasada, és lelkét ki fúvá.

Értelme.

Kicsinnek kicsinségén meg kell elégedni,
És ereje felett nem kell senkinek erőlkedni,
Hogyha mint az béka, nem akar úgy veszekedni.

32 Az lóról és az oroszlánról.

Hogy az lovat meg enné az oroszlány, hozzá mene, de mikoron immár meg aggott volna, és nem volna ereje, kezde okkal cselekedni, és mit erejével nem bír vala, azt tudományával késérteni, és a lónak azt mondani, hogy ő orvos daktor volna. De a ló meg ösmeré az ő csalárdságát, és csalárdságot csalárdsággal, tudománt tudományával távoztatá el tőle, s monda az oroszlánnak: Minapon, mikoron teviskes helyeken járnék, az lábamba hátul egy tevisk gyakék, kérlek, vedd ki belőle. Az oroszlány ez beszédnek engede, és mikoron hátul ment volna, az ló (tőle mint jobban lehete) úgy rúga hozzája, és mindjára el futamék.

Értelme.

Ellenség, ha szép szót ad, minden rá gondoljon,
És ellenségéhez oly módon forduljon,
Hogyha lehetséges, ottan le boruljon.

33 Az lóról és számárról.

A ló, mikoron minden szerszámával szépen fel öltöztetett volna, nagy nyerítéssel fut vala az úton. Vala kegyig előtte, hogy futna egy meg terhelt számár az úton, kinek nagy haraggal mondá: Rest, tunya és késedelmes számár, kelj ki előlem az útból, mert ha nem, téged lábaimmal meg tapodlak. Amaz nem mere ellene tenni, hanem ki tére előle. Végre aggyig hányá magát a kevés ló, hogy inát meg ité, és meg sántula. Annak utána nem lön jó, hanem meg foszták minden öltözetitől, és adák egy taligásnak hitván árron. Látá annak utána a számár, hogy a taligát vonigálná, távol földön meg szólítá, és mondá neki: É, te kevély ló, mint ölteztél mastan? Hol az aranyas nyereg? Hol a bogláros szigyelő? Hol a fénes fék? Így leszen ám annak dolga, ki magát el hiszi.

Értelme.

Emberrel mikor vagyon minden jó szerencse,
Magát el ne higgye, mert utána fereferencse,
Osztán alá való leszen, mint étkek között lencse.

34 Az madarakról és vadakról.

Az madarak egyszer hadakoznak vala az vadakkal. Minden felől igaz elég félelem és reménség vala. Akkoron a puptenevere el hagyá az ő pártját, és mene az ellenség közzé. Végre a madarak nyerék a dolgot, a sas őket vezérelvén. Annak utána az áruló pupteneverét meg ítélek olyan módon, hogy soha a madarak ötet közikbe ne fogadnák, és hogy nap világgal soha ne járhatna. Ez az oka, hogy csak estve jár.

Értelme.

Méltán lön így dolga pupteneverének,
Hogy ő felőle ilyen módon ítéletet tevének,
Mert gonoszok jókkal részesek nem levének.

35 Az farkasról és rókáról.

A farkasnak, mikoron igaz elég élése volna, csak veszteg nyugoszik vala. Hozzá mene a róka, kezdé tőle kérdezni, mi oka volna, hogy ki nem járna a farkas. Meg érté, hogy az ő élésének kárára járna a beszéd. Azt mondá a rókának, hogy beteg, és igen kéri vala ötet, hogy az istenekhez menne, és ő érette imádná. Amaz látá, hogy nem csálhatná meg a farkast, mene a pásztorhoz, és kezdé neki mondani, hogy mastan a farkast meg nyomoríthatnák. A pásztor rajta, meg ölé a farkast. Az után a barlang az éléssel egyetembe a rókáé lön, de revid öreme lelete benne, mert ugyan azon pásztor meg ölé hamar az után a rókát is.

Értelme.

Olyan az irégység, nem csak magának árt,
De az irégynek is gyakorta teszen kárt,
Végre sem hatta vinni azt, mit akart.

36 A szarvasról.

A szarvas, mikoron magát egy tiszta kötfőbe meg tekintette volna, és látná, hogy szép szarvai volnának, kezdé homlokának és szarvának szépségét dicsérni, és lábainak vékony voltát olcsárlani. Mikoron ígyen elmélkednék, azonközbe oda jutta a vadász, a szarvas el futamék, utána az ebek, és mikoron egy sűrő erdőbe jutott volna, az ágba meg akadának az ő szép szarvai, és lőn préda az ebeknek.

Értelme.

Sokan olyanok vagyunk, kik igen okoskodunk,
Mert mi veszedelmes, arra vakarkodunk,
Végre meg látjuk, hát bolondoskodunk.

37 Az kígyóról és az reszelőről.

A kígyó egy mihelybe mikoron egy reszelőt talált volna, kezdé azt rágni. Nevete rajta az reszelő, és mondá neki: Mit csinálsz (úgy mond), balgatag, elébb ki török a te fogad, hogy nem mint engemet meg rágnál, mert én még a vasnak keménségét is el rágom.

Értelme.

Embernek mindenkoron jól rá kell gondolni,
Nálánál erősbbe nem kell csúfolkodni,
Mert kárt vall, és fog szomorkodni.

38 Az farkasokról és bárányokról.

Farkasoknak és a bárányoknak természet szerint való egyenetlenségek vagyunk mindenkor. Egyszer frigyét szerzének és mindenfelől egymásnak zálagot adának. A farkasok adák túszon az ő kölykeit, a bárányok kegyig az ebeknek seregít. Mikoron immáran a juhok és bárányok semmit nem félnének, a farkas fiak az anyjokhoz kíváncsiak vala, és nagy ordítást tesznek vala. Akkoron a farkasok azt meg hallván, mind frigyeket, mind hiteket meg szegék, és az juhokat (miért hogy ebek nem vala, ki őket ótalmazná, mert túszon a farkasoknak adták vala) kezdék meg szagatni.

Értelme.

Valakinek ellensége nagy vagyunk,
Frigyet annak oly ok alatt adjon,
Hogy az önnek ereje kezénél maradjon.

39 Az erdőről és paraszt emberről.

Amely időbe a fák is szólnak, beszélnek vala, egy paraszt ember mene az erdőhez, kérvén ötet, hogy hadna belőle egy szekerce nyélnek való fát vágni. Az erdő meg engedé. A paraszt ember, mikoron fejszóját meg készítette volna, kezdé az erdőbe a fát egyenként mind le vágni. Az erdő magát eszébe vevé, és töttét igen meg báná, de késő penitencia vala, mert semmit nem használa bánatjával.

Értelme.

Kérlek, vedd jól eszedbe, és tedd el-be tegzedbe,
És legyen mindenkoron ez emlékezetedbe,
Hogy mint az erdő, kárt ne vallj cselekedetedbe.

40 A hasról és egyéb tagokról.

Az láb és a kéz egyszer meg haragvának a hasra, hogy csak hivolkodnék, és a mit ők lelnének, keresnének, azt mind fel lagná. Azt végezék, hogy avagy ő is munkálódjék, avagy tőlök enni ne kérjen. Amaz kezde egyszer másszor is könyergeni, de a kéz nem akara enni adni neki. A has végre éhségnek miatta meg fogyatkozáék, kezdének a több tagok is meg fogyatkozni. Végre a kéz örömet ételt ád vala a hasnak, de immár nem veheti vala be, és ezenmódon, mikoron a hasra irégykednének, a has el veszvén ők is el veszének.

Értelme.

Látod-e, hogy egy tag más nekíl nem lehet,
Azonképpen ember baráti nekíl keveset tehet,
És ő szerencséje csak vékonyon mehet.

41 A majomról és a rókáról.

Kezdé egyszer a majom a rókát kérni, hogy a farkának felét neki adná, hogy lenne neki is mivel be fedezni az ő hátulsó feleit. Mert ugyanis a rókának nehézségére volna az, és a földön vonódnék utána, de őneki szikséges volna, és tisztességes. Felelé a róka neki és mondá, hogy inkább akarná ő, hogy a földön vonódnék utána, hogy nem mint a majomnak hátulsó részeit fedezné be vele.

Értelme.

Így jár ez világ, noha én bévelkedem,
Azért hogy mással osztoznám, úgy nem cselekedem,
Sőt, hogy több lehessen, azon incselkedem.

42 A szarvasról és az ökrekről.

A szarvast, mikoron egyszer a vadászok kergetnék, csak alég szaladhata be egy ökrek istállójába. Kezdé ott kérni az ökreket, hogy hadnák ötöt ott el rejtezni. Amazok mondják vala neki, hogy az nem bátorságos hely volna, mert majdan mind az úr, s mind az szolgája unos untalan be jönnének. Amaz azt mondja vala, hogy ő semmit nem félne, csak ők el ne árulnák. Azonközbe be jeve a szolga, amaz el rejtezett vala a szénába, és nem vevé eszébe. Akkoron a szarvas kezde nagyon erilni, mint ha immár minden veszedelemtől meg menekedett volna. Akkoron az ökrek kezzil egy, ki a többinél idésb vala, mondá neki: Nem nagy dolog, ha ez vakondak szabású szolgától meg menekedél, de ha az úr ő maga be jevend, ki oly szemes, mint egy Argus, akkoron válik meg dolgozod. Az után be jeve az ura is, mindeneket el néze, és az széna közett kezébe akada a szarvas szarva. Szolgái után kezde ivölteni, és meg fogák ötöt.

Értelme.

Sok veszedelem közett ha valaki leszen,
Ott menedéket nagy nehezen veszen,
És önmagával jót, igen vélte teszen.

43 Az oroszlánról és rókáról.

Beteg vala egyszer az oroszlán, a vadak sokan mennek vala oda meg látogatni ötöt, de a rókát semmiképpen oda nem vihetik vala. Kihez az oroszlán kevetet bocsáta egy levéllel, hogy oda hínák, mert semmiképpen nem lehetne nála nekíl, és hogy semmit ne félne, mert vadak között neki az róka leg szerelmesb barátja volna, azért igen kívánna egyszer immáran vele beszélleni, és hogy semmit ne félne, mert ha akarna is, semmit neki nem árthatna, oly igen beteg volna. A róka ismeg meg ír á neki, hogy az oroszlánnak kívánna minden jó egészséget, és öremest imádná érette az isteneket, hogy meg vígasznék, de ő maga semmiképpen oda nem menne, mert sok vadaknak nyomát látta volna, kik oda be ő hozzá mentenek volna, de ki jevő nyomot egyet sem látott volna. És annak az volna jele, hogy sokan mentenek volna be, de egy sem jött volna ki azokba.

Értelme.

Ember, a ki dolgát elő akarja vinni,
A mit neki mondnak, nem kell mind el hinni,
Kik el múltanak és jevendők, azokból kell ítélni.

44 A rókáról és menyétről.

A róka sok éhségnek miatta mikoron igen meg vékonyodott volna, találkozék egy keskeny likon egy kamarába, holott sok búza vala, mellyel mikoron magát jól meg rakta és töltötte volna, akar vala ki menni ugyan azon likon, de a meg rakott hasát nem vonhatja vala ki rajta. Mikoron ötet távol egy menyét nézné, hogy ott vesződnék, mondá neki: Ha ki akarsz menni azon likon, kin ösztevéren jöttél be, tehát ismeg meg ösztevéredjél.

Értelme.

Ember míg marhájával ösztevéril vagyon,
Nincsen mi öneki jeles gondot adjon,
Meg telik, leszen oly, ki soha nyugodni ne hagyjon.

45 Az lóról és szarvasról.

Az ló viadalt tart vala a szarvassal, és mikoron az szarvas ötet el ízte volna az eledelről, az embernek kezde segítségért kenyergeni. Meg tére az emberrel ismeg a mezőre, és az szarvason gyézedelmet vőn, de maga készerítették az embernek mindenkoron kötele alatt lenni, zablát fel venni, és az embert nyergestől hátán viselni.

Értelme.

Micsoda, mit nem mielőnk a jó kazdagságért,
Hogy már cselekedtőnk a jó szabadságért,
Végre meg látjuk, hát törekedtőnk fogságért.

46 Az két iffjúról.

Két iffjak, mikoron meg éhiltének volna, menének egy főzőhez, és úgy jelenték, hogy valami ennik valót vennének. Mikoron kegyig a főző egyéb dolgát tartaná, egy remek húst gyorsan el lopának tőle a szatyorból. A főző meg ösmeré, hogy el költ volna a remek hús, kezde mind a kettőhöz kétségeskedni. A ki el lopta vala, Jupiter istenre eskszik vala, hogy ő nála nem volna. A kinél vala kegyig, az meg ugyan eskszik vala, hogy ő semmit el nem lopott volna. Kiknek mondá a főző: Jól lehet nem tudom, kicsoda a lopó, de az tudja, a kire esksztek.

Értelme.

Vajha meg gondolnók, hogy Isten mindent lát,
És végre meg kérdi, mi jót töttél, hol hát,
Nem mernénk olyan igen vétkezni tehát.

47 Az ebről és a mészárosról.

Mikoron az eb a mészárszékbe a mészáros elől egy darab húst el vonított volna, a mint tőle leg jobban lehete, úgy iramék el onnét. A mészáros, hogy látá, mert kárt vallott volna, előszer veszteg hallgata. Annak utána ígyen kezde távol az eb után ivölteni, mondván: Ó, te lopó eb, fuss el bátran, ne félj semmit, el szaladhatsz, mert gyors vagy, de tudjad, hogy ennek utána reád vigyázok én is.

Értelme.

Azt mondják, hogy ha el hagyod eszedet,
Fogja kár nagy meg nyitni a filedet,
Osztán okosban viseled minden életedet.

48 Az ebről és az juhról.

Az eb a juhot törvénybe hívá, és azt kezdé nagy iveltéssel ellene felelni, hogy egy kenyeret adott volna kölcsön neki, mellyel adós volna. Bizonságul hozá elő a kányát, a farkast és a sast. Ott a juhot kárhozatra ítélek, melynek az eb kapá egyik részét, és meg evé.

Értelme.

Sokakat meg nyomorít a hamistanúság,
Mert nincsen ott semmi jó attyafiúság,
Hol az ártatlannak leszen nyomorúság.

49 Az bárányról és farkasról.

Mikoron a bárány a kecske után járna, a farkas elől találá őtet, kezdé kérdeni, miért, hogy anyját el hatta volna, és az bides bak után járna. Mert azt alítja vala, hogyha őmagát találná, inkább meg szaggathatná őtet. De a bárány mondá neki: Ó, jó farkas, ennek hatta az én anyám, hogy meg őrizzen engemet. Inkább kell énnekem szilémnek engednem, hogy nem mint teneked, ki engemet meg akarnál csalni, és annak utána szaggatni.

Értelme.

Embernek (ki farkas) soha nem kell hinni,
És semmi tanácsát neki elő venni,
Mert ha lehetne, meg akarna enni.

50 Az ifjúról és macskáról.

Mikoron egy ifjú egy macskát igen szeretne, kezde kenyergetni Venus isten asszonnak, hogy azt asszonyemberré változtatná neki. Meg keserülé Venus az ő szerelmét, és el változtatá egy szép és fejér asszonnyá. Be menének az ágyas házba, ott vígan kezdenek lenni és játszani. De nem sok idevel annak utána meg akará Venus késérteni, hogyha a macska az ábrázattal erkölcsét is el változtatta volna. Bocsáta oda be egy egeret, melyet mikoron a szép asszon meg látott volna, utána futamék, és azt kezdé ízni. Melyet mikoron Venus alkotmatlan dolognak ítelt volna, ismeg macskává változtatá őtet.

Értelme.

A természetet bátor ugyan bottal kergessed,
Még sem teheted, hogy őt el veszessed,
És hogy mit meg szokott, abból ki vehessed.

51 Az atyáról és a fiairól

Egy szántó embernek sok fiai valának, mind ifjak, melyek önne közettek visszavonók valának. Kiket mikoron az ő atyjok egymáshoz való szeretetre akarna vonni, tön eleikbe egy kötés vesszőt, melyet kötéllel által kötött vala, és mondá nekik, hogy azt el törnék. De amazok, miért hogy ifjak és erőtelenek valának, nem teheték. Végre az atyjok meg ódá, és mindeniknek egy-egy szálat ada benne, melyet mindenik csak könnyen el töre. És annak utána mondá nekik: Ó, én szerelmes fiaim! Hogyha ti igyenesek lesztek, akarattal senki tikteket meg nem gyézhethet, de ha egymást kezditek gyílelni és ildezni, lesztek végre préda minden ti ellenségteknek.

Értelme.

Minden dolgok nevedeknek a jó egyességgel,
Mindenek el romolnak igyenetlenséggel,
Menyországot is meg leljük a szent békességgel.

52 A lóról és számárról.

Egy paraszt ember egyszer egy lovat terhelte, egy számárt kegyig jól megterhelte, vőn vele az útra. A számár igen meg fáradta a terhelés alatt, kezdte kérni a lovat, hogyha azt akarná, hogy meg ne halna, segítene neki el vinni az terhet. A ló semmiképpen nem akarta. Végre a számár le esék és meg hala. Az ember mind az terhet, kit a számár viszen vala, még a számárnak bőrét is hátára raká a lónak, mely terhelte őtet mikoron igen meg nyomná, mondá: Bezzeg méltán szenvedem ezt, ki a számárnak nem akarék segítségével lenni, és ím mastan az ő terhelének felette még bőrét is el kell viselnem.

Értelme.

Nyomorultat meg kell segítenünk,
És arról gyakorta meg kell emlékeznünk,
Hogy gonosz és jó szerencse mind együtt jár velünk.

53 A szén égetőről és a ruha fejtörőről.

A ruha fejtörőt hívá egyszer a szén égető házába, hogy vele együtt lakoznék. Mondá neki a ruha fejtörő: Az énnekem sem hasznos, sem eszembe nincsen, mert igen félek rajta, hogy a mellét én meg mosnék, azt te is meg oly feketévé tennéd, mint a holt szén.

Értelme.

Gonosz társaságot el kell távoztatnunk,
És mint a dögtől, mellőle el futnunk,
Soha semmit is vele együtt nem alkotnunk.

54 Az madarásról és örves galombról.

El mene egy madarász madarászni, látá távol egy magas fán, hogy az örves galamb fészket rakna, oda siet, hogy meg fogná. Történék azonközbe, hogy egy kígyót meg nyoma, és az meg harapá őtet. Mely véletlen veszélen mikoron igen meg rettent volna, mondá: Én szegén nyavalyás, mikoron másnak akarnék ártani, én magamnak ártok.

Értelme.

Leszen az gyakorta, hogy ki másnak veszítet akarta,
És más ember lovának vermét meg ásatta,
Az önnen lovának lőtt oda, hát nyaka szakadta.

55 Az trombitásról.

Egy trombitás, mikoron azt az ellenség meg fogta volna, kezde rettegni és kenyergeni, hogy ő neki, bíntelennek kegyelmesek lennének, mert neki semmi fegyvere több nem volna az egy trombitánál, embert kegyig valakit nem hogy meg ölhetett volna, de ingyen soha sem akart volna. Amazok ismeg kegyetlen beszédekkel és vereségekkel illetik vala, mondván: Ím tennen magad vallod, hogy semmi tehető vagy, és mégis ez trombitával mást indítasz emberi veszedelemre.

Értelme.

Az tevő és tétető egy aránt lakoljon,
Kiből minden ember bölcs leckét tanuljon,
Hogy másnak filébe gonoszt ne sugalljon.

56 Az farkasról és az ebről.

Az farkas, mikoron még meg nem villámodott volna, és az erdőbe járna, történet szerint találta egy ebet elől, köszöne neki, és mondá, hogy öremest látná az ő oda jevetit, annak utána meg kérdé őtet, mi dolog volna, hogy olyan sima szőri volna. Mondá amaz neki: Az én uram dolga ez, ki engemet az ő bévséges asztaláról tart, és törilget. Soha nem hálok kívül, hanem benn, és mind a ház népe, mely igen engemet szeret, meg nem mondhatom a képét. Mondá neki a farkas: Bizon bódog eb vagy te, kinek ilyen jó ura törtínt, vaj ha együtt lakhatnám veled, minden állatoknál bódognak alítanám magamat. Az eb mikoron látta volna, hogy a farkas új állapotot kévána magának, fogadá neki, hogy meg szerzené dolgát az uránál, hogy ő is valamimódon ott lehetne, csak hogy a régi dolgát és keménségét el hadná és szolgálni akarna. El végezék, hogy úgy lenne, és hogy a farkas be menne a faluba. Ott az úton nagy vígan mennek és beszélnek vala. Annak utána mikoron meg virradott volna, látá a farkas, tehát az ebnek igen meg kopott a nyaka, és mondá neki: Mi dolog ez, hogy az te nyakad ilyen igen meg kopott? Mondá neki az eb: Elein igen kegyetlenke valék, szoktam vala meg ugatni és meg marni mind az ösmerőket, s mind az ösmeretleneket, néha az ilyen dolgomért uram igen meg haragszik vala reám, és gyakorta való ítésekkel illet vala, meg tiltván, hogy senkire ne támadnék, hanem csak az lopóra és farkasra. Én el hagyám a keménséget, de ez jelet el nem hagyhatám. Ezt hallván az farkas, mondá: Én az te uradnak barátságát ilyen árron meg nem veszem. Azért maradj békével ez te ilyen szolgálatoddal, énnekem kellemetesb az én szabadságom.

Értelme.

Bölcsök mindenek, nekönk nyilván mondják,
Hogy az szabadságot aranyon sem adják,
Mert mindeneket ezért ők sokszor el hagyják.

57 A szántó emberről és ebekről.

Egy szántó ember, mikoron a mezőbe sok napig telet volt, kezdé élésébe meg fogyatkozni. Meg ölé juhait csak hamar, annak utána kecskéit is. Végre meg vágá ökreit is, hogy volna mivel élni. Ezt az ebek hogy meg láták, mind el futának tőle, alíták, hogyha ott sokáig maradnának, tehát meg kellene hálnik, mikoron az ökreket sem hadná ugyan, kiknek segítségével él vala.

Értelme.

Oly háznál nem kell maradni bérért,
Sem lakás avagy ember kedvéért,
Hol bőrd le vonszák a kölcsen kenyérért.

58 A rókaról és az oroszlánról.

A róka, ki az oroszlánnak rettenetes voltát nem szokta vala, előszer mikoron egyszer-kétszer látta volna, meg ijed vala tőle, és el fut vala előtte. Mikoron harmadszor látta volna, nem hogy meg ijedne tőle avagy félne, de még nagy bátran hozzá mene, és köszöne neki.

Értelme.

Az gyakorta való látás emberrel azt teszi,
Hogy az mitől tartott, azt szokássá veszi,
És ki előtt futott, azt csak közel nézi.

59 Az rókaról és keselyről.

Kis fiacskája a rókának kívül futos vala, a kesely meg látá, és el ragadá. Kezde amaz anyjának reménkedni, hogy ne hadná őtet. Az anyja ki futamék, könyereg vala a keselynek, hogy fiát el bocsátná, de amaz a prédával el fel repille az ő fiaihoz. A róka egy iszeget vőn, és kezdé avval menni utána, hogy már azon volna, hogy az ő lakó helyét meg égetné. Mikoron azért le szállott volna a kesely a fára, mellyen fészke vala, mondá neki a róka: Immáran ha teheted, őrizd meg tis magadat és fiaidat. Meg ijede a kesely az égetéstől és mondá neki: Ne veszess engemet és kicsin gyermekimet, valami nálam vagyon, ki tied, mindent meg adok neked.

Értelme.

Ha hatalmas ellen erőddel nem állhatsz,
Vedd elő eszedet, lássad, mit használhatsz,
Talám mind azt teszi, mit tőle kívánhatsz.

60 A szántó emberről és a darvakról.

Darvaknak és a ludaknak, kik a mezőn járnak, egy szántó ember tört csinála. Foga a törbe darvakat és ludakat, és egy eszterágot is. Az kezde neki könyeregni, hogy őtet ne bántaná, mert ő sem daru, sem lúd nem volna, hanem eszterág, madaraknál mindennél jobb, tudnia illik mind, ki szileinek szolgálna, és vénségének idején el szokta őket tartani. Mondá neki a szántó ember: Ezeket én mind jól tudom, de miért hogy a bíneseikkel fogtalak együtt, ugyan azonokkal kell lakolnod is.

Értelme.

Bátor ember ő maga jámbor legyen,
Gonosz társasággal de ha együtt megyen,
Szükség, hogy azokkal jutalmat együtt vegyen.

61 Az kakasról és a macskáról.

Jeve az macska, hogy meg enné a kakast, de mikoron nem tudná mi okon el veszteni, kezdé avval bintetni, hogy igen csergő madár volna, és az ő éles szava miatt emberek nem alhatnának éjjel. Amaz azt mondja vala, hogy semmi bíne neki abban nem volna, mert ő embereket arra költene fel, hogy munkálódnának. Mondá neki a macska: Ah, gonosz állat, ugyan egyéb jó is semmi nincsen benned, mert mind anyáddal, mind hugaiddal vétkezel. És mikoron a kakas ebből is meg akarná magát menteni, a macska reá hertelenkedék, és mondá neki: Semmit nem használsz efféle beszédeddel, ma meg kell halnod én miattam.

Értelme.

A gonosznak, ki jót akar tenni,
Könnyí az ártatlanhoz hamis okot lelteni,
És úgy, mint akarja, felőle ítélni.

62 Az juh pásztorról és szántó emberekről.

Egy gyermek, mikoron valami magasdad helyen juhokat őrizne, és tréfába egy nehánszor farkast ivöltene, a szántó emberek mindenfelől oda futnak vala. És mikoron gyakorta csalta volna meg őket illyen módon, kezde végre ugyan bizonyába fel iveltetni és segítséget kérni, de amazok nem hínek neki, és a farkasok meg szaggaták az juhokat.

Értelme.

Hazugnak végre az igaz szavát sem hiszik,
És az hazugságok őtet néha olyba viszik,
Hogy még malosát is főtt méreggel iszik.

63 Az keselyről és hollóról.

Egy magas kösziklán a báránnak hátára szálla a kesely, melyet mikoron az holló látott volna, akara ő is ugyan tenni, és szálla egy bak hátára, de mikoron le szállana, meg botránkozáék repillésébe, meg fogák őtet és a gyermekeknek adák.

Értelme.

Ereje felett tenni senki ne kívánjon,
A mi nem ő dolga, olyant meg utáljon
hogy az ő rendibe békével meg álljon.

64 Az irégy ebről és ökerről.

Mikoron az eb egy jászolba szénával rakva fekennék, oda mene az ökör, hogy ennék. Az eb fel szököllék és kezdé meg tiltani. És az ökör mondá neki: Istenek téged el vesztenének mind irégységeddel. Ím tenmagad sem eszel a szénába, és másnak sem hagysz benne enni.

Értelme.

Kérded-e, miért a jószágra irégykedhetnek?
Mert, mint az eb a szénába, ugyan nem ehetnek,
És jó erőlcset vagy tudománt hozzájok nem vehetnek.

65 Az varjúról és juhról.

Csereg vala a varjú egy juhnak hátán. És mondá a juh egy ebnek: Ha te ígyen cseregnél, gonoszul járnál. És mondá a varjú: Tudom, kit bosszontok, mert az engedelmesnek járok ellene, és a kegyetleneknek barátja vagyok.

Értelme.

Az ártatlanokon gonoszok igen uralkodnak,
De kik magokat bírják, el fel fuvalkodnak,
És ha őket bántják, nagyot rugaszkodnak.

66 A páváról és filemiléről.

Páva mikoron panasznál Juno isten asszonnak, Jupiternek húgának és feleségének, hogy a filemile nagy édesden énekelne, de őtet az ő rekedező szavával mindenitt meg nevetnék, mondá neki Juno: Az istenektől kinek mind meg vagyon az ő ajándéka adatva, a filemile szép szavával, te szép talladdal vattok ékessek. Azért mindentek meg elégedjék az önnek szerencsájével.

Értelme.

Tudják az istenek, kinek mit kell adni,
Imennek és amannak mibe kell maradni,
Ők azért, mint akarták, azonba kell hadni.

67 A paraszt emberről és uráról.

Egy paraszt ember minden esztendőbe jó édes almákat viszen vala urának egy almafáról, mely az ő kertébe vala. Az úr igen meg szereté az almát, és annak fáját el hozá a szegény ember kertéből, és el palántálá az önnek kertébe. A fa, miért hogy idés vala, mindjárást meg asza. Mellyet mikoron az úrnak meg mondottanak volna, mondá: Igaz, elég vala nekem (ha meg tudtam volna zabolázni az én kívánságomat), hogy minden esztendőbe én eszem vala meg a fának gyimelcsét.

Értelme.

Minden, ki igen bölcselkedik, eszét el téveszti,
És ki sokat kíván, a keveset is el veszti,
És kívánságától magát távol ki rekeszti.

68 Az vén menyérről és egerekről.

Menyét, mikoron vénségének miatta erejétől meg fogyatkozott volna, az egereket immár, mint szokása vala, nem kergetheti vala. Kezde ravaszságot gondolni, és egy csoport lisztbe enészté el magát, gondolván azt szívébe, hogy úgy minden munka nekí vadászhatna egeret. Oda futának az egerek, és mikoron akarnak a lisztbe enni, a menyét mind egyiglen meg evé őket.

Értelme.

Kit ereje el hagyott, eszével kell élni,
És azért magát nem semminek vélni,
Sőt szikségére valót bölcsen meg ítélni.

69 Az oroszlánról és békáról.

Valami szózat jeve az oroszlának filébe, meg ijede, és meg álla, gondolván magába, hogy valami nagy dolog volna. És mikoron ott állana, ki jeve egy béka a vízből. Mellyet mikoron az oroszlán meg látott volna, el hagyá félelmét, és meg tapodá ötöt lábaival.

Értelme.

Héjába való félelmek szívedbe ha szállnak,
Sokáig ha tartod, nem tudom, mit használnak,
Mert ott, hol fi nincsen, héjába kaszálnak.

70 Az hangyáról.

Jeve a hangya, hogy meg szomjúhozék, egy kútfőre, hogy innék. Bele esék a kútba. Nézi vala ezt fenn egy fán távol a galamb, vete neki egy fa ágat, alá hogy azon meg maradhatna a vízbe, és fel mászhatna. Annak utána, mikoron a madarász meg akarná a galombot fogni, a hangya, mint tőle lehet vala, csípi vala az lábbát a madarásznak. És még amaz lábát vakargatná, aggyig a galamb el repille.

Értelme.

Ládd-e, hogy egymással minden jót kell tennünk,
Ha mi is akoronk mástól sok jót vennünk,
És mint keresztyének, ugyan cselekednünk.

71 Az madarokról.

Mikoron a madaraknak serege magával szabad volna, és szabadon járna, kíván vala magának királt. És mindeneknek előtte kívánja vala a páva az királságot, miért hogy ő leg szebb volna. És mikoron immár király volna, mondá neki a szarka: Ó, király uram, vajjon mimódon ízed el az keselyt mi tőlünk, ha minket (a mint szokta) kergetni fog? Mint tartod meg magadat és el az mi seregönket?

Értelme.

Mikoron a dolog fejedelem választáson áll,
Ott az testi szépség csak keveset használ,
Nincs jobb fejedelemben erős akaratnál.

72 Az orvosról és betegről.

Az orvos dactor vígaszt vala egy beteget, mely meg hala. Annak utána a dactor mene az ő rokonságihoz, meg mondá nekik, hogy a nagy zabálódásba és részegességbe veszett volna el.

Értelme.

Kibe vagyon torkosság és telhetetlenség,
Szinetlen mindenkoron csak azon részegség,
Tudjad bizonynyal, honn azt nem találja a vénség.

73 Az oroszlánról, számárról és rókáról.

Az oroszlány, a számár és az róka menének mind együtt vadászni, nagy sok vadakat verének és fogának, meg kezdének vele osztózni, és mikoron a számár az ő részét kinek mind igazán ki adná, az oroszlán meg haragvék, nagyot ordíta, meg kapá a számárt, és mind foltra szaggatá. Annak utána hagyá az rókának, hogy ő osztaná meg, mellyet mikoron a róka meg osztott volna, mind az oroszlánnak hagyá és válogatá az nagyját és jobbát, magának csak valami keveset és hitvánt hagyván. Kinek az oroszlán felelé, és mondá: Ki taníta meg tégedet, hogy ilyen mesterséggel tudnád meg osztani? Amaz a holt számárra tekinté és mondá: Imennek halála taníta.

Értelme.

Bódog, ki máson vehet oly jó tanúságot,
Hogy el távoztathat minden gonoszságot,
És unos untalan nem vall bosszúságot.

74 Az gedelyéről és farkasról.

Mikoron a farkas egyszer elő mene, azt a gedelye egy ablakról nézi vala és erőssen szidalmazza és szidogatja vala. Kinek mondá a farkas: A ha, áruló, nem te szidalmazsz mastan engemet, hanem a hely, a hol vagy.

Értelme.

Hely és idő sokszor adnak bátorságot,
A gedelye sem tenne kívül farkasnak bosszúságot,
Vaj, hogy hallgatna, no nem szerezne háborúságot.

75 Az számárról.

Panaszol vala a számár Jupiter istennek az ő urára, hogy mivel igen kegyetlen volna, és gyakorta verné őtet, azért adna más urat neki. Jupiter meg hallgatá a számár kenyergetését, és ada neki, kit uralna, egy téglá gyártót. Kinél mikoron színetlen téglát kellene és egyéb nehéz terhet hordani, kérni kezdé ismeg Jupitert. Jupiter kegyig csak neveti vala, de miért hogy el untatá őtet, ada neki egy szígyártót, hogy ura lenne, mellyet mikoron meg ösmere a számár, mondá: Én nyavalyás számár, egy úrral sem akarok meg elégedni, és a mint én látom, hogy ez a bőrt metéli, fogja végre az ennen bőromet is fel metélni.

Értelme.

Jelen való dolgokat sokszor meg utálok,
És újabbat újabbat mindaggyig szirkálok,
Míg nem fejönkre vele gonoszbát piszkálok.

76 Egy aggnőről és szolgáló leányiról.

Egy aggnőnek valának sok szolgáló leányi, mellyeket szokott vala naponként jó reggel fel költeni a kakas szava koron, mellyet házánál tart vala. Végre, mikoron a leányok meg unták volna a sok reggel kelést és munkát, meg ölék a kakast, azt alítván, hogy annak utána osztán mind délig alhatnának. De ez reménség nyavalyásokat meg csalá, mert hogy az aggnő meg tudá, hogy ők ölték volna meg a kakast, az után nem vár vala tyúk szót, hanem még az előtt fel költi vala őket.

Értelme.

Néha ember azt tudja, hogy jól cselekedik,
Aztán meg látja, hát csak veszekedik,
Által utat akar jární, kerilőbe emberkedik.

77 A számárról és lóról.

Az számár azt alítja vala, hogy igen jól volna a lónak dolga, miért hogy kevéren tartanák őtet és veszteg állana, ő magát kegyig bódogtalannak ítéli vala, hogy ösztevér volna, és az ő kegyetlen ura mégis mindennapon terhet hordatna vele. Nem sok idővel annak utána hadat hirdetének, látá a számár, hát a lónak zablát kell szájába venni, az embert hátán viselni, és a hadba sebeket fel venni. És annak utána kezde az isteneknek sok hálákat adni, mivel hogy őtet nem lóvá, hanem számárrá teremtték volna.

Értelme.

Nem mindenha azok bódogok, kiknek tulajdonítják,
Sem nyavalyások, kik magokat annak alítják,
Mert fejedelmek a sok pénzt sok gonddal vonítják.

78 Az oroszlánról és kecskéről.

Látá az oroszlán, tehát a kecske egy magas kősziklán járna. Kezdé arra inteni, hogy jobb volna neki, ha a zöld mezőn járna, hogy nem mint ott fenn. Mondá neki a kecske: Talám azt is meg mívelném, ha te távol volnál, mert nem arra való tanácsot adsz nekem, ki én hasznomra volna, hanem a ki az te meg éhezett hasad töltére.

Értelme.

Ez példa neked, ne higgy mindeneknek,
Mert sokan tanácsot adnak embereknek,
Kiből haszon jöjen önnek erszényeknek.

79 Az sasról és egyéb madarokról.

Sziletése napját jelenté egyszer, hogy szolgáltatná a sas. A madarakat vocsarára hívá, el is jevének sokan kezzilek, és azokat nagy öremmel és jó kedvvel fogadá, és egyenként őket mind meg évé.

Értelme.

Nem mind barátink, kik szép szót ránk raknak,
Mert a szép szók alatt sokszor mérgek laknak,
Úgy teszen volt sas vacsorán a több madaraknak.

80 Az ludakról.

Az ludak a darvakkal egyetembe a mezőt pusztítják vala. Ezt meg hallák a paraszt népek, rájuk menének. Meg láták a darvak az népet, és mindjárást el futának. A ludak kegyig, miért hogy nehezek és kevérek valának, nem repilhetének el, hanem meg fogák őket.

Értelme.

Az kazdagságok hadba sokszor kárba válnak,
Mert ott a szegények félfelé búválnak,
De az kazdagoktól nem lehet, hanem elő állnak.

81 Jupiterről és a majomról.

Jupiter isten meg akará tudni egyszer, mindennemű lelkes állatok között kinek lenne leg szebb fia, és elő hivata mindeneket. Kezdének be gyűlni mindenfelől Jupiter palotájába mind vadak s mind madarak, kik között az majom is az ő rút fiait mikoron hátán hordaná és oda be jutott volna velek, mindnyájon el fakadának nevetve rajta. Sőt még Jupiter is igen neveté őtet. Ott a majom, hogy ezt látá, mondá: Ihon, bátor Jupiter, ő maga legyen bíró benne, hogy senkinek nincsenek ilyen fiai, és ezek meg haladtanak szépséggel mindeneket.

Értelme.

A bizon dolog, hogy a szerelem azt teszi,
Hogy rútságát mindennek el veszi,
Mert ki békát szeret, fogoly gyanánt eszi.

82 Az tölyfáról és nádról.

Régezte egyszer a tölyfa kevélységbe leledzék, és a nádra mene, s mondá neki: Ha teneked emberi szíved vagy, jő elő, vijjonk meg, lássuk, mellikőnknek vagy nagyobb tehetsége. Az nád, mikoron látta volna a tölyfának hiú dicsőségét és maga mutatását, semmit nem csodálkozék rajta, hanem mondá neki: Mastan vónia nem akarok, de azért én az ennen rendemen meg elégedtem, mert én minden vész előtt csak hajladozok, de ha téged egyszer a szél tőstől ki fuvand, soha fel nem kelhetsz, hanem ott kell veszned.

Értelme.

Nem mindenkor az az erős, a ki magát hányja,
Leszen még oly idő, hogy tettét meg bánja,
Az nyerte meg dolgát, ki másét nem kívánja.

83 Az halászból és halacszkáról.

Mikoron a halász horogját a vízbe be vetette volna, egy kis halacszkát foga rajta. Kezde az neki könyergeni, hogy el bocsátná őtet, mert igen kicsin volna, és hadd nőne meg, osztán az után több haszon volna benne. Mondá neki a halász: Én reménséget árron nem veszek, mert énnekem oly szokásom vagy, hogy inkább akarom venni a jelenvalónak kicsin voltát, hogy nem mint a távolvalónak nagy voltát.

Értelme.

Nagyra való bízodba a kicsint el ne hagyjad,
És mit a sors hozott, el ne hagyigáljad,
Jobb tenálad legyen, hogy ne mástól várjad.

84 Az hangyáról és picsekről.

Mikoron az tél el kezdene közelgetni, az hangya vonzza vala a búzát szemenként az ő bolyába. Láta vala ezt a picsek, télbe oda mene, kezde búza magot tőle kérni, kinek a hangya mondá: Mire hogy én hozzám képest nem gyihattél tis nyárba? Felele neki, mondá: Mert énnekem akkoron minden dolgomat az éneklésbe kellett el múlatnom. Mondá neki a hangya nagy nevetéssel: Hallod-e, ha nyárba énekléttél, mastan tehát éhezzél, mint jobban lehet felőled.

Értelme.

Hangyán az eszes embert, télen a vénséget vegyed,
Azért míg erőd vagyon, dolgoz úgyan tegyed,
Hogy vénséged idején kenyeredet nyugolmason egyed.

85 Az oroszánról és bikáról.

Az oroszán ízi vala a bikát, kinek elejbe járula egy bak, szarva és homloka meg hajtván és haragos képpen nézván, kinek mondá a bika: Nem gondolnék, sem félnék a te haragos voltodtól. És ha az oroszán hátamon nem volna, meg mutatnám neked, mint kelljen a bikával vinned.

Értelme.

Kinek nyavalája mikor jelen vagyon,
Meg lássa, hogy arra másikat ne adjon,
De inkább gondolja, békével mint maradjon.

86 Az dajkáról és farkasról.

Fenyegeti vala gyakorta a dajka az gyermekeskét. Bizon (úgy mond), ha el nem hagyod a sírást, a farkasnak adlak. Ezt, úgy törtínek, hogy meg hallá a farkas, reméllé, hogy jól lakhatnék, és ott marada az ajtó előtt. Végre az gyermekre álm jutt és el alvák. Annak utána látá a farkas, hogy semmi nem kél dolgába, ismeg az erdőbe tére, éhen és iressen, találá elől farkas társát. És az kezdé tőle kérdeni, hol volna a préda, a honnét ő mastan jönne. Kinek nagy fohászkodással mondá: Igen csoda emberek vannak mast ez világon, csak szóval tartnák szegén legént. Ám egy dajka ma mind estig mondá, hogy ki vetné a gyermeket a farkasnak, ott nagy sokáig várám, de soha nem tevé.

Értelme.

Mennyi mag vagyon egy nagy hód kenderbe,
Annyi álnakság, néha jószág is az asszonyemberbe,
De soha neki ne higgy, s nem esel a tengerbe.

87 Az teknősbékáról és keselyről.

Kévánja vala egy időbe a teknősbéka, hogy ő is fel repilhetne az égbe, és a ki őtet fel vinné, ígéri vala annak a Veres tengernek gyengyét. A keselyű nem messze áll vala, és ezeket mind jól hallja vala. Fel kapá őtet és fel repille vele. És ott fenn kezdé szolgálatját kérni, a mint meg ígérte volna, hogy meg adná. De mikoron amannak nem volna honnét meg adni, meg szoggatá őtet körmeivel, és meg evé. És ezenképpen a teknősbéka, ki az égbe kívánta vala jártát, az égbe vesze el.

Értelme.

Sokan kik ő rendekbe nagy bátran éltenek,
És ha annak utána fel nevedtenek,
Veszedelmeket rájok nagyokat vöttek.

88 Az rákról és fiáról.

Mikoron a ráknak a fia csak hátra mászna mindenkoron, kezde az anyja reá feddeni, és őtet inteni, hogy ne menne hátra, hanem elő. Felelé a fia és mondá neki: Menjél jó anyám elől, és im én utánad megyek.

Értelme.

Olyról feddj mást meg, ki te benned nincsen,
Hogy ugyan azonra más téged ne intsen,
És osztán felőled nevetséget ne hintsen.

89 Az napról és az északi szélről.

Vetekednek vala egymással a nap és az északi szél, mellik volna másiknál erősb. És úgy végezék a dolgot, hogy az úton menő emberen késértenék meg erejeket, és az lenne a nyertes, ki köntesét vele le vetethetné. Az északi szél, kinek Boreas neve, kezde keményen és hidegen fúni az úton járó emberre, de amaz azért útát el nem hagyá, hanem öltözetit meg kettőzteté. A nap is annak utána elő járula, és lassan lassan a ködös homált mind el tisztítá, és féneit teljességgel ki bocsátá. Kezde az ember hevilni és verítezni. És mikoron mene, talála egy árnékos fát, ott köntesét le veté és meg nyugovék. És ezenképpen a nap nyeré az pályát.

Értelme.

Ne siess hirtelenkedni, és mindennel vetekedni,
Mert eszesnek leg előszer azon kell elmélkedni,
Ha meg lehet tőle, min akar incselkedni.

90 A számárról.

Jöve a számár az erdőbe, holott egy oroszlán bőrt találta. Melybe mikoron fel öltezett volna, tére ismeg az mezőre. Ott a barmoknak és juhoknak csordái meg ijednek vala tőle és el futnak vala. Azonközbe oda juta a számárnak ura, ki őtet el vesztette, és keresi vala. Mellyet mikor látott volna a számár, nagy ordítással eleibe futamék, hogy már el ijesztené őtet. De az ura a két fileit, mellyeket be nem fedhetett vala az oroszlán bőrrrel, meg kapá, és mondá neki: Jól lehet, te számár egyebeket el hitettél, de én jól ösmerlek tégedet.

Értelme.

Ne mutasd magad, ki nem vagy, embereknek,
Kazdagnak, nemesnek avagy egyebeknek,
Mert eszekbe veszik és osztán meg nevetnek.

91 Az békáról és rókáról.

Meg uná a béka a laktát a tóba, hanem ki jeve onnét, orvos dactorrá tevé magát és mene az erdőbe. És nagy fennyen mondja vala, hogy ő a féle tudománba sem Hipocratesnek, sem Galenusnak nem engedne. Mikoron ezt egyebek el hitték volna, a róka mosolodék rajta, és mondá neki: Bizon lehet, hogy jó orvos vagy, mert az ajakad temagadnak mindenkoron, mint egy meg holtnak, ugyan sárgával vereslik.

Értelme.

Micsoda lehet ennél nagyobb rútság,
És varas békához hasonló undokság,
Mert ki nálad nincs, avval kérkedni bolondság.

92 Az maró ebről.

Vala egy embernek egy pokol ebe, ki mindeneket meg mar vala. Az ember köte egy darab tőkét nyakára, hogy mindenek meg ösmernék, hogy maró eb volna az. Amaz mikor nyakára kötötték volna, azt alítá, hogy jól járt, és urának nagy szerelmébe vagyon, és az tőke nagy tisztességére. Meg utálja vala a több ebeket, hogy azoknak nem volna nyakba vetőjek, és kevélyen jár vala közöttük. Hozzá mene egy agg eb, s mondá neki: Ha eszedbe vennéd magadat, ez tőke nem tisztességedre, hanem szégyenségedre vagyon.

Értelme.

Olyan az világi héjába való kevélség,
Kitől soha távol nem jár a jó esztelenség,
Az tudja, hogy meg nyerte, hát ugyan szégyenség.

93 Két barátosokról és az medvéről.

Ketten, kik egymáshoz mindenkoron jó barátságot mutatnak vala, az úton el indulának, és mikoron mennének, talá őket elöl egy medve. Az egyik mindjárást el futamék, és fel mene egy fára. Mikoron a másik látta volna, hogy el nem szaladhat előtte, le omla az földen. A vad hozzá mene, kezdé száját és filét bízelni, de mikoron amaz semmit nem pihenne, azt alítá, hogy meg holt, és nem bántá, hanem el mene onnét. Mert neki természeti, hogy holtat nem bánt. Annak utána le szálla a fáról az ő társa, és kezdé tőle kérdeni, mit sűgött volna a medve filébe. És mondá neki: Azt sűgá, hogy soha efféle barátommal ne járjak egy úton, mint te vagy énnekem.

Értelme.

Az igaz barátság ritka, mint a fekete hattyú,
A hamis nem tisztán fogontatik, mint a fattyú,
Azért el futamik mellőled, mint egy rossz tarattyú.

94 Az tevéről.

A teve, mikoron nézné az ökreket, hogy két szép szarvok volna azoknak, panaszol vala Jupiternek, és kéri vala őtet, hogy neki is két szarvat adna. Neveté Jupiter az ő bolondságát, meg adá neki, a mit kér vala, de a két filét meg kurtítá neki.

Értelme.

Sokan vannak az uraim, kik ollyat kívánnak,
Kit annak utána jó formán meg bánnak,
Ugyan lött volt dolga egyszer egy királnak.*

95 A kopasz lovagról.

Egy kopasz lovagos, mikoron az úton menne, csinált haját rakott vala a siveg alá, és mikor az szél sebessen fűna, le fűvá fejéből a hajás siveget, és mindjárást nyilván lőn az ő kopasz volta. El fakadának nevetve társai, és őmaga is nagy nevetéssel mondá: Nem csoda, ha az idegen haj el fut tőlem, mert még az ennen hajaim sem maradhatnak nálam.

Értelme.

Ha azt akarod, sokáig hogy ne nevéssenek,
És udvarból az uraim ki ne vesszenek,
Nevetenek-e? Neved tisz, ám hadd igessenek.

* Ki azon kérte volt Jupiter istent, hogy valamit illetve, mind aranná lenne. De meg báná annak utána, mert az kenyér és egyéb eledel is arannyá leszen vala, mikor illeti vala, és végre éhhel kelle meg halni.

96 Két fazékról.

Két fazék áll vala a víz parton, egyik föld, a másik kegyig réz. A víz meg árrada, és mind a köttöt el vivé. Mikoron a föld fazék azon félne, hogy el törnék, mondá neki az réz: Semmit ne félj, én gondodat viselem, hogy el nem hadlak romlanod. Mondá neki a föld fazék: Akár én el törettessem, akár veled együtt el meriljek, nekem mind elég veszél, azért jobb nekem tőled meg válnom.

Értelme.

Ember hozzá hasonlóval bátrabban együtt mehet,
De ha erősbbe jár, attól kárt is vehet,
És ő az erősnek semmi kárt nem tehet.

97 Az paraszt emberről és a Szerencséről.

Mikoron a paraszt ember szántana, találá a barázdába kincset. Hálát kezde adni a földnek, hogy ő neki azt adta volna. Látá a Szerencse, hogy semmi tisztességet nem tenne neki, azért imígyen szóla magába: Ím ez balgató ember énnekem hálálatlan, de leszen még oly idő, hogy el veszti a kincset, és akkoron fog engemet fogadásival és ivöltésével szorgalmaztatni.

Értelme.

El vött jóról hálákat adván emlékezzünk,
És lássuk, hogy arról el se feledközzünk,
Ha akarjuk, hogy szerencséivel végig menyeközzünk.

98 Az bikáról és kecskéről.

Kergeti vala a bikát az oroszlán. Amaz keres vala helyet, hol előtte meg menekedhetnék. Talála egy barlangot, kibe a kecske lakik vala, és mikoron oda be menne, a kecske két szarvával kezde eleibe jőni, kinek mondá a bika: No, mastan szarvaddal jössz előmbbe, de ha az el megyen, ki engemet íz, meg mutatom neked, mennyivel nagyobb a bika az kecskénél.

Értelme.

Nem kell a keménségbe el merilni,
De nyomorulton mindenkor kenyerilni,
Úgy fognak rajtad is osztán keserilni.

99 Az páváról és daruról.

A páva és a daru együtt vacsorálnak vala. A páva kezdé magát hánni és kérkedni farkával, és a darut meg utálni. Kinek mondá a daru: Jól lehet szép vagy, de alég repilhetsz a ház tetejébe, mikoron én az égnek ködeibe járok.

Értelme.

Nyilván vagy, mit ember tehessen,
Azért senki mást soha meg ne nevéssen,
Magába is talál, kit tőle el vessen.

100 A tölyfáról és nádról.

Mikoron nagy szél támadott volna, egy nagy tölyfát, ki a víz parton áll vala, ki dőjte tevéből, és mikoron a vizen alá menne, az ágaival meg éré a nádat, és csak el múlék mellőle. Kezde rajta csodálkozni, miért hogy a nád olyan fergetegbe meg maradna, és ő nem maradhatott volna meg. Felele neki a nád, és mondá: Én mindennek engedek és fejet hajtok, mind déli és északi szélnek, mikoron fűnak, csak le hajtom magamat. De nem csoda, hogy te le dőltél, mert nem akartál a szélnek engedni, hanem ellene állani.

Értelme.

Náladnál hatalmasb ellen jární veszedelmes,
Mert engedelemmel hatalmas győzedelmes,
Azért mint az idő vagy, ahhoz légy figyelmes.

101 Az tigrisről és rókáról.

Gerellyével kergeti vala egy vadász a vadakat. Kiknek a tigris hagyá, hogy mind veszteg ilnének, őmaga lenne, ki meg vína a vadással. Kezdé őtet azért a vadász a gerellyel érelni úgy annyira, hogy igen meg sebesednék, és mikoron meg futamott volna a hadból, és a gerelt utána vonná, elejbe járula a róka, és ott meg kérdé őtet, ki volna az, a ki olyan nemes vadat annyira meg sebhettett volna. Meg felele neki, mondá: A sebnék urát és tevőjét nem ösmerem, de maga a sebnék nagy voltából vélem, hogy valami jeles ember volt.

Értelme.

Embernek vakmerőnek lenni nagy gőz,
Mert az eszeség erőt mindet meggyőz,
Mint az égő szén, hogy sok étket meg főz.

102 Az bikákról és oroszlánról.

Válának a bikák negyen, kik önnek köztek olyan szerzést tőnek, hogy éltek és holtok mind együtt lenne. Meg látá az oroszlán, hogy mind négyen együtt járnának a mezőbe, és nem meré meg kezdeni őket, hanem előszer hazugsággal el választá őket egymástól, és annak utána meg szaggatá.

Értelme.

Az igényességgel állatok, mindenek nőnek,
A bikák is, míg egymással összességgel lőnek,
Magokba az oroszlánnak prédát ők nem tőnek.

103 Az jegenyefáról és szilfáról.

Meg utálta volt régenten a szilfákat az jegenyefa, miért hogy ő magas volna, és még a hajókba is vitorlának választanak őtet. De a szilfa alatt nőne, semmire nem volna hasznos. Kinek feleleti ilyen volt az jegenyefához: Hallod-e, te jegenyefa, bátor te az te jószágiddal dicsekedjél, de minket ne bosszonts a mi alá való voltonkkal, hogy nem mondod meg a te fogyatkozásodat is, és mire hallgatod el a mi jó voltonknak állapotját? Mert mikoron tégedet le vágnak, hogy ugyan cseng és peneg a fejsze a hátadon, vaj hogy akarnád akkoron, ha olyan lehetnél, mint mi, és békével maradhatnál.

Értelme.

Az nagyok dolgába is vagyon nyomorúság,
Az kicsinekébe is néha egy kevés vígasság,
Isten mint szerzette, arra hagyjuk, ez a jó tanúság.

104 Az fősvény emberről és irégyről.

Két ember, kinek egyik fősvén vala, másik irégy, kéri vala Jupitert, ki mind az ő kívánsága szerint. Hozzájok bocsátá Apollót Jupiter oly tanúsággal, hogy mindeniknek meg adná, a mit kívánna. És hogy a mit előszer egyik kívánt volna, annak meg adná azt, és annak utána a másiknak két annyi adna. A fősvény sok ideig nem foga semmit szólni, hogy amaz kérne előszer, és annak utána neki két annyi jutna. Az irégy ezt meg iréllé, és azt kéré, hogy neki egyik szemét ki tolnák. Alítá, hogy jól lenne vele dolga, ha a társának mind kettőt ki tolnák.

Értelme.

Soha meg nem elégedik a gonosz fősvénység,
Magának is kárt teszen amaz mord irégység,
Azokat el hagyjuk azért, úgy mond az istenség.

105 Az varjúról és egy edénről.

Meg szomjúhozék a varjú, találta egy edént, kibe víz vala, de az edény mély vala, és nem vala annyira tele vízzel, hogy belőle ihatnék. És mikoron sok ideig vesződett volna rajta, s nem ihatnék, akará eldejteni az edént, de nem leheté. Végre meg gondolá magát, kevecset kezde lassan lassan bele hánni mind aggyig, míg nem fel telék, és ivék.

Értelme.

Ember mit nem tehet testi erejével,
És mikoron dolgát nem foghatja kezével,
Tanúság ott az neki, hogy éljen eszével.

106 Az oroszlánról és a vadászról.

A vadász és az oroszlán egymással vetekednek vala. Az oroszlán azt mondja vala, hogy ő erősb volna az embernél. Végre annyira lön a beszéd, hogy a vadász vivé ötét egy kő képhez, holott ki faragták vala, hogy az oroszlán fejét az ember lába alá nyomta volna. Ott az oroszlán azt mondá, hogy nem volna ez elég bizonság a vadásznak, mert az emberek olyat faraghatnának, melyet szeretnének, de ha az oroszlán faragni tudna, avagy ha azt oroszlán faragta volna, tehát az ember lába alatt állana az oroszlánnak, és nem az oroszlán az ember lába alatt.

Értelme.

Kinek mint mi tetszik, úgy mondja,
És mindenkoron arra vagyon gondja,
Hogy az ő beszédét kedve után mondja.

107 Az parasztról és tulokról.

Vala egy paraszt embernek egy tulka, ki soha semmi igát fel nem akar vala venni. A paraszt el vágá az szarvát, mert mindent avval ökleldez vala, végre mikoron az ekére szántani be akarná fogni, kezébe tartja vala az ösztent, és azt alítja vala, hogy immár meg bírhatná ötét, miért hogy szarva nem volna. Amaz kegyig mikoron szarvával immár semmit nem tehetne, kezde rugoldozni, és lábával port az ember szemébe hánni.

Értelme.

Úgyan teszen a ki minden jóra taníthatatlan,
Kinél jó tanács és tudomán foghatatlan,
Miért? Mert elméjébe bolond és igen állhatatlan.

108 Az gyermekről és lopóról.

Egy gyermek il vala az kútfő mellett és igen sír vala. Oda mene a lopó, kérdé, miért sírna, mondá neki a gyermek: A kötél el szakada és az kútba ejték egy aran vedret. Ott a lopó meg örile, mindjárást le vetkezék, és az kútba hága, kezdé keresni a vedret. És mikoron semmiképpen meg nem lelte volna, fel hága, és sem köntesét, sem a gyermeket ott nem találá, mert a gyermek el futott vala a köntessel.

Értelme.

Másnak kik kárt tesznek, néha ők is kárt vallnak,
És meg csalatkoznak, kik egyebeket meg csálnak,
Mert a Szerencse leányi ily falatot falnak.

109 Az erdei istenről és úton járó emberről.

Az Satyrus, kit erdei istennek mondnak, talá téli időben egy embert az erdőbe az úton, melyet a hó igen meg vert vala, és igen fázik vala. Meg keserilé őtet és be vivé barlangjába, és kezdé az tűznél fiteztetni. Mikoron kegyig az ember a kezére lehne, meg kérdé, mi oka volna annak. Amaz felelé neki, azért (úgy mond), hogy meg melegiljen. És annak utána mikoron enni kezdettenek volna, kezdé az ember a hevi kását is fűni, azt is meg kérdé tőle a Satyrus, hogy mi oka volna. Mondá az ember, hogy meg hidegiljen. És legottan mindjárást ki ízé a Satyrus házából az embert, és mondá neki: Nem akarok illyen sok féle szájú embert házamnál tartani, ki mind hideget s mind meleget ugyan azon egy szájából ad ki.

Értelme.

Az kettős szájú embert el kell távoztatnonk,
És a lakást vele hamar változtatnonk,
Mert végre sem fagonk vele együtt maradhatnonk,
Az erdei isten is ez illyent meg utálta,
És házából gyorsan el ki taszigálta,
Még netalán tányérát is hozzá hagyigálta,
Neked azért ez példa tanúságot teszen,
Hogy kinek szájába heví és hideg leszen,
Értsed, ki szemedbe szépet szól, de hátul meg eszen,
Az veled együtt soha sokáig nem leszen.

110 Az vad kanról és emberről.

Egy embernek veteményit szokta vala igen el pusztítani egy vad kan. Egyszer meg kapá őtet az ember és a fél filét el metszé, másszor ismeg a másikat. Még sem színik vala meg a pusztításról. Végre meg fogá az ember és földes urának adá ajándékon. Mikoron fel koncolták volna, soholt nem láthatja az úr a szívét. Kérdi vala az szakácsokat, azok sem tudják vala. És mondá az ember, a ki fogta vala: Uram, nem csoda, ha nincsen szíve, mert azt hiszem, hogy bolond vad volt ez. Mert ha bolond nem volt volna, nem tért volna annyiszor vissza az én veteményimre, az önnek kénjára.

Értelme.

Ez világon sokan oly bolondok vannak,
Mint ha szívek nem volna, az kárba futamnak,
És ő életeknek nagy veszélt foglalnak.

111 Az bikáról és egérről.

Az egér meg mará a lábát az bikának, és mindjára be futamék likába. Kezdé a bika szarvával idestova öklöldezni, hogy ellenségét valahol meg találhatná, de nem láthatja vala. Az egér kezdé likából meg nevetni őtet, és mondani neki: Te igen nagy vagy és erős, de azért ne utálj mindent meg, mert mastan csak egy kis egér is meg sérthetett tégedet.

Értelme.

Noha kicsin leszen neked ellenséged,
De ha hozzád veszed az te eszességed,
Nem alítod őtet úgy, mint semmiséget.

112 Az paraszt emberről és Herculesről.

Meg álla szekere a paraszt embernek egy mély sárba. Kezde könyergeni Hercules istennek, hogy meg segítené őtet. Szózat lön mennyből hozzája, mondván: Balgatag ember, sujtold jól meg a lovakat, és tennen magad is tolj hátul a szekér kerekén, és úgy híjad Hercules segítségét, mert kilemben meg nem segít tégedet.

Értelme.

Az istenek embert akkoron segítnek,
És nehéz terhekhez olykor közelítnek,
Mikoron ő magok is azon emelítnek.

113 Az lúdról.

Egy lúd vala, ki aran monyat tojik vala minden napon egyet. Az kié a lúd vala, akara hirtelen meg kazdagulni, és a ludat meg ölé, azt alítván, hogy nagy kincset találna benne, de mikoron meg ölte volna, semmit nem találta benne, és annak utána nagy fohászkodással siratá meg tétét.

Értelme.

Úgyan jár, ki eszét bolondul el téveszti,
Hogy mikor sokat kíván, az keveset is el veszti,
És minden javából magát ki rekeszti.

114 Az picsekről és hangyáról.

Mikoron a picsek nyárba csak éneklésbe múlatná el dolgát, a hangya igen arat vala búzát hordván az ő fekvésébe. Azon közbe el közelgete a hideg tél is, és meg éhílvén kezdte a hangyának könyergeni, hogy enni valót adna. És a hangya ez választ tevő neki, hogy mikoron az picsők éneklött volna, akkoron ő munkálódott volna.

Értelme.

Az, ki iffjúságába resten cselekedik,
Az olyan vénségébe osztán szikelkedik,
És másnak héjába sokszor reménkedik.

115 Az majomról és az ő két fiáról.

Azt mondják, hogy mikoron a majom két fiat szül, egyiket szereti, és a másikkal nem gondol. Szült vala kegyig kettőt egy időbe. És mikoron valami hirtelen való ijedés támadott volna, az szerelmes fiát ölébe kapá, hogy el futna vele, és mikoron hirtelenkednék, egy kösziklába itkezteté, és meg hala. A másik kegyig a hátára ragadott vala, és meg marada egészségbe.

Értelme.

Istenek akaratját senki nem tudhatja,
És mit ők akarnak, hátra nem hadhatja,
Azért mit ők adnak, egy aránt szeressük,
Hogy mit nem akarnánk, azt el ne vesszessük,
Mert az anyának, törtínik gyakorta,
Hogy az fiának, kinek javát inkább akarta,
Az jó halál az olyant ő tőle el vőtte,
És az más világra lelkét röpítette.
De nem tudom, miért az anyától ilyen módon leszen,
Hogy ez ilyen gyermekhez szerelmet nagyot teszen,
Talán ugyan csodaképpen meg érzi,
És lelki ösmeret őt arra vezérli,
Hogy az nagy szerelem egyszersmind ahhoz legyen,
És annak utána keservesen búcsút tőle vegyen.

116 Az ökörről és tulokról.

Az öker, mikoron immár igen idés volna, mégis mindennapon igát kell vala vonni. Az tulok kegyig, munkának tudatlana, a fiven hántatja vala magát, és az ökret bosszontja vala, hogy mivel ő szabados volna, és semmit nem munkálódnék, de az ökörnek meg kopott volna a nyaka a nagy vonásba. Az vén ökör neki akkor semmit nem szóla. Hanem látá egy kevés idő múlva, hát tulkonkat szarvánál fogva vonszák a vágó hídra, és mondá neki: Ó, nyavalyás, hol a te kennyű életed? A mint látom, a bátran való élet bántásra változott. Azt hiszem, hogy avagy csak mastan is jobbnak véled az én munkával való életemet, hogy nem mint a te szabadságodat, ki téged a halálra vonson.

Értelme.

Hogy életedet jól viseljed, szikség munkálódni,
És az jó időbe nem kell hivolkodni,
De hogy gonoszul ne járj, azon okoskodni.

117 Az ebről és oroszlánról.

Találá elől az eb az oroszlánt, és kezde vele tréfálni, és neki mondani: Te szegén nyavalyás, mit éhezel, és mit búdosol idestova az erdőkben? Tekints én reám, ki kövér és fénes szőri vagyok, ezt kegyig nem munkámmal találom, hanem mulatságommal. Meg felele neki az oroszlán és mondá: Jóllehet meg vannak neked, te bolond eb, a te étkeid, de meg vannak a mellett nyavalyáid is. Te légy szolgál, mert szolgálhatsz. Én a szabadságot szeretem, és szolgálni nem akarok.

Értelme.

Szépen felelt volt az oroszlán az ebnek,
Csak akkor erdőbe meg talált vendégnek,
Mert szabadságnál nincs drágább embernek.

118 Az halakról.

Mikoron egy időbe nagy árvíz lött volna, egy hal, ki annak előtte valami folyó vízbe lakik vala, vitették a tengerbe. Ott magát kezdé hánni, hogy ő minden tengeri halnál nemesb volna, és a tengeri halakat semminek alítja vala. Ezt a disznóhal el nem szenvedheté, de mondá neki, hogy akkoron válnék az meg, mikoron mind kettőt meg fognák, és a vásárra vinnék, mert engemet (úgy mond) a nemesek vennének meg, de téged a szegén község.

Értelme.

Sokan dicséretet oly igen kívánnak,
Hogy önnek magokról magok prédikálnak,
És ki soha nem volt, olyat hagyigálnak.

119 Az párdusról és rókáról.

A párdus vad, kinek az háta tarka, egyéb vadaknál mindeneknél, még az oroszlánnál is feljebb tartja vala magát. Ehhez hozzá mene a róka, és mondá neki, hogy bátor semmit ne kevélykednék, mert ha neked (úgy mond) szép subád vagyon, nekem szép elmém és eszem vagyon.

Értelme.

Természet ő ajándékit sokképpen osztogatta,
És az párdusnak hátát tarkán hatta,
A rókának kegyig, hogy eszes legyen, azt adta.

120 Az rókáról és vadmacskáról.

Mikoron egyszer az róka a vadmacskával beszélle, kérkedik vala azzal ő előtte, hogy az ő eszének edényébe és erszényébe sok kilemb kilemb féle okosságok volnának. Az vadmacska kegyig azt mondja vala, hogy őneki csak egyetlen egy tudománya volna, kihez ő bízne, mikoron valami félelme volna. Azonközbe hogy ezt beszélle, találkoznak ő reájok az erdőbe vadászó ebeknek sokasági. A macska mindjárást fel futamék egy nagy magas fára. Az rókát kegyig mind aggyig kergeték, mígnem meg fogák és meg ölék.

Értelme.

Bátorságosb mindenkor az egy jó tanúság,
Nem gyakorta hasznos a sokas ravaszság,
Azért egy legyen, de jó legyen az a tudósság.

121 Az királról és majmokról.

Néminemí egyiptombeli királ taníttatott vala egy néhány majmokat úgy annyira, hogy táncolni tudnának. És mikoron táncolnak vala, bársomba őket fel öltöztetik vala, és az ő táncolások mindeneknek, a kik nézik és látják vala, igen kedves vala. Azonközbe egy ember orozva diót hagyíta ki kebeléből. A majmok kegyig a táncot el hagyván az dió után futamának, és azon víni fogának, mely dolog nagy nevetséget támaszta mind azoknak, a kik őket nézik vala.

Értelme.

Az szép öltezet senkinek eszét el nem változtatja,
És mi benne vagyon, el nem kárhoztatja,
Mit az természet meg kötött, azt meg sem ódhatja.

122 Az számárról és az két úton menőről.

Ketten mennek vala emberek egy úton, jutának egy erdőbe, holott találának egy számárt. És mindjárt azon kezdének vetekedni, melyké lenne és melyik vinné házához, miért hogy az szerencse egy aránt adta volna nekik. És mikoron ott rajta vesződnének, azonközbe számár magát el vonítá előlek az erdőbe, és sem egyiknek, sem másiknak nem lön.

Értelme.

Bolondság embernek olyról törekedni,
És ki kezénél nincsen, arról vetekedni,
És kétséges dologról beszéddel fegyverkedni.

123 Az halászkokról.

Halásznak vala egy néhányan az halászok, kik fogának nem halat, hanem egy néhány teknősbékát, kibe őmagok is nem ehetnek vala eleget. És mégis hívák vendéggé reá Mercurius istent. Meg ösmeré kegyig Mercurius, hogy nem valami szerelemből és emberségből hínák őtet vendéggé, hanem hogy az hitván teknősbékáért jó halakat engedne nekik foghatni. Nem mene hozzájuk, hanem meg hagyá nekik, hogy bátor önnek magok meg ennék hitván teknősbékájokat.

Értelme.

Ki magát dolgához esztelen foglalja,
Ha mit kíván, nem leszen, azt ő ne csodálja,
Látja Mercurius a ravaszt és igen utálja.

124 Az pókról és köszvénről.

El indulának egy úton a pók és az köszvény, mikoron kegyig estvére jutottanak volna, mindenik azon igyekezik vala, hogy magának alkalmas szállást találja. Mene azért a pók egy kazdag embernek házába, holott mennyiszor hálóját fel csinálja vala, a szolgák annyiszor le söpriki vala, és semmi dolgába kedve nem telik vala. A köszvény kegyig mene egy szegény emberhez, holott nagy nyomorúságot kell vala vallani, mert fekete kenyeret eszik vala, nyugodni semmit nem hágy vala. Fa ágyat ad vala neki, és magát minden erős dologba foglalja vala. Reggel fel kelének, kezdének egymásnak a szállásfelől panaszkodni, mi képpen nem nyughattanak volna, és tanácsot tartának, hogy meg változtatnák a szállást, és hogy a pók szegény embernél, az köszvény kegyig kazdagnál szállana. El indulának, és mikoron be setétedett volna, az köszvény nagy lassan be mene egy kazdag ember házába, melyet mikoron meg láttanak volna, rajta kapának, nagy tisztességgel fogadák, kezdének körülé forgódni úgy annyira, hogy helyét sem lelik vala. Bárson párnát tőnek alája, kezdék minden féle étkekkel, savanyú és édes borokkal kénálni, és semmi nem vala, kit neki elő nem hoznának. A pók is meg szálla a szegény embernél, és ott nem kilemben cselekedik vala, mint ha tulajdon önnek magáé volna a ház, szabadon teríti vala hálóját és senki nem bántja vala. Végre mikoron mindenik meg találta volna természetszerint való helyét, el végezék

magokba, hogy az pók mindenkoron a szegény embernél, a köszvény kegyig a kazdagnál maradnának.

Értelme.

Egynek egy helyen szerencséje nagyobb vagyon,
Azért az köszvéennek kazdag szállást adjon,
Az szabadságnak kegyig bátor békét hagyjon.

125 Az majmokról és párdusról.

Azt mondják írások, hogy Maurisiába majmoknak sokasága bévelkedik. A párdus vad kegyig nekik természet szerint való ellenségek, és nagy magas fákra fel futnak, mikoron ötöt látják. Egyszer kegyig, mikoron meg nem foghatna benne a párdus, a fa alatt, mellyen sokan járnak vala, holtá tevő magát, el nyúla, mint egy holt. Ezt mikoron a majmok látták volna, meg örülének rajta, hogy ellenségeket halva látnák. Végre egyet alá kildének közzilek, hogy ugyan bizonyába meg tudnák, ha meg holt volna, avagy csak csúfolkodnék. Mikoron kegyig semmi élő jelet benne nem ösmerne, le szállának a több is, és kezdének mellette járni és végre hátára hágni, és ötöt meg csúfolni. Mikoron ösmerte volna a párdus, hogy eléggé meg fáradtanak örömekbe, hirtelen meg elevenedék, és némellyet ő közzilek fogával, némellyeket kegyig körmével meg szaggata.

Értelme.

Mikoron az ellenség neked azt mutatja,
Hogy az ő ereit immár el fogyatja,
Jól meg lássad azért, hogy mi akaratja.

126 Az pacsirtáról és az ő fiairól.

Egy pacsirta, történet szerint, rakta vala az ő fészket és költe oly búza veteménbe, mely immáran idédted vala. És mikoron a gabona meg sárgódnék, akkoron sem repilhetnek vala el az ő fiai. Annakokáért mikoron egyszer az anyjok el menne tőlek, hogy ennik valót keresne, hagyá a fiainak, hogyha ott valami új dolog lenne avagy mondatnék, tehát eszekbe vennék, és mikoron meg jőne, neki meg mondanák.

Azért midőn dolgára ment volna, oda jeve a veteménnek ura, és elő hívá az ő ifjú fiát és mondá neki: Látod-e, hogy ez vetemények meg értenek, és hozzá kellene nyúlani. Azért holnapon, mihelyen megvirrad, menj el barátinkhoz, és kérjed őket, hogy ne hagyjanak, hanem segítsenek ezeknek meg aratásába. És mikoron ezt meg mondotta volna, onnét el mene.

És minek utána meg jeve a pacsirta, kezdének a fiai nagy reszketve kernyile csirippelni, és az anyjokat kérni, hogy mindjárást sietne őket onnét el vinni más helyre, mert az veteményeknek (úgy mond) ura ide jött vala, és meg hagyá a fiának, hogy hozza, kérné barátit, és holnapon a vetemént meg aratnák. Akkoron meg hagyá nekik az anyjok, hogy semmit ne félnének, mert ha (úgy mond) az úr az aratást barátira halasztotta, holnapon ez vetemént meg nem aratják, azért nem szikség, hogy titeket innét el vigyelek.

Másod napon azért az anyjok ismeg el mene tőlek, hogy valami ennik valót hozna. Az úr kegyig várja barátit, hogy el jönnének, mind délig, és semmi nem kele benne, és az ő barátiba csak egy sem jeve el. Tehát mondá ismeg a fiának: Ezek restek mindnyájan, és csak szóval tartnak minket, de inkább menjönk attyánkfiához és rokoninkhoz, és azokkal egyetembe kérjük szomszédinkat is, hogy holnapi napon ott legyenek az aratásba és segítsenek.

Ezt is meg csirippelék és sibogák az madárfiak az anyjoknak nagy félelemmel. Akkor is meg hagyá nekik az anyjok, hogy semmit ne félnének, mert az úr rokonsági és szomszédsági nem volnának oly igen felette engedelmesek, hogy semmi késedelmet nem tennének. Harmadnapon a madár ismeg élés keresni mene. Az úr rokonságai kegyig és szomszédsági el nem jevének.

Végre mondá az úr a fiának: Ám tartsák dolgokat barátink rokoninkkal és szomszédságinkkal, holnapon hozz két sarlót ide, és mimagonk minnen kezeinkkel meg arassuk ez gabonát. Ezt mikoron a madarak anyja meg hallotta volna, hogy az veteménnek ura azt mondotta volna, mindjárást azt mondá, hogy ideje volna onnét el menni és el hordozni, mert általán fogva meg lenne immár, a mit mondott volna, miért hogy ugyan azon ember fogna az dologhoz, a kié a jószág volna, és nem kérne mást hozzá. Ezenképpen a pacsirta onnét el menne, és más nap az úr meg aratá fiával az vetemént.

Értelme.

Barátinkba és rokoninkba mennyi haszon legyen,
És azokba bizodalmat ember mennyit tegyen,
Itt minden ez példából tanúságot vegyen.
És mi magától lehet, ahhoz hozzá nyúljon,
Hogy az jó idő héjába tőle el ne múljon,
Mert tertínhetik, hogy gonosz szerencse fűjjon,
És károknak nagyja ő reá boruljon,
Végre osztánnan bánattal meg fűljon.
Bölcs mondásokat azért úgy hallgassonk,
A mi magonktól meg lehet, azért más után ne fussonk,
Meg szerezzik csak azért is, hogy osztán nyughassonk,
És nagy békével házonknál lakhassonk.

127 Az rókáról és bakkecskéről.

Mikoron a róka és a kecske meg szomjúhoztak volna, egy kútba alá szállának, holott mikoron jól ittanak volna, és a kecske nézné, honnét mehetne fel, mondá neki a róka: Hallod-e, kecske, egycsepp gondod is nincsen, mert ím mastan utat találtam rajta, hogy mind ketten ezennel ki mehetünk. Mert teneked imígyen kell tenned, hogy emeld fel magadat az két elő lábaddal a kút falára, és nyakadat meg hajtván az álladat tedd a mellyedre, hogy az szarvad fel álljon, én a szarvadról ki szököllem, és annak utána tégedet ki viszlek. Kinek tanácsát mikoron a kecske meg fogadta volna, a róka ki szököllék a kútból, és nagy öremében a kút karéján idestova jár vala, semmit a kecskére nem gondolván. És mikoron a kecske ötet hiti szegőnek mondaná, felele neki és mondá: Bizonyával mondom neked, te bak kecske, hogyha annyi eszed volna elmédbe, mennyi szőr az álladon vagyon, aggyig a kútba alá nem szállottál volna, míg nem meg gondoltad volna, mint onnét fel kellene jönned.

Értelme.

Bölcsnek mindennek úgy kell emberkedni,
És elébb (ha valamit kezd) azon eszeskedni,
Hogy végét meg lássa, mit fog cselekedni.

128 Az kakasokról és fogolyról.

Kakasokat tart vala egy ember házánál. Vőn egy foglyot is, és azt is ugyan azonok között kezdé tartani és hizlalni. Azt a kakasok igen mardossák vala. Az fogoly kegyig magába igen búsolog vala, alítván, hogy arra mielnék azt neki, mivel hogy az önne társaságától el szakadott volna. De minek utána látá, hogy a kakasok egymással vínának és egymást vagdálnák, el hagyá bánatját és mondá: immár ennek utána nem annyira bánom az én rajtam löttet, mert nem csoda, ha engemet bántottanak, kik még ömagoknak sem kedveznek, hanem egymást vagdalják.

Értelme.

Idegen népek között eszesil ki akar tenni,
Azoktól az bosszúságot könnyebben kell venni,
Kik az önne feleknek is nem akarnak kedvezni.

129 Az kérkedéken emberről.

Mikoron egy ember sok földet járt volna, végre haza jeve, és kezde sokakat beszélleni, kiket ő ember módra és úgy mint hős cselekedett volna az kívül való tartományokba. A többi között azt is kezdé prédikálni, hogy a rodbelieket szökésbe mind meg haladta volna, és ezt ő ugyan azonokkal meg bizonyítaná, kik szemekkel látták volna. Vala ott egy rodbeli és mondá neki, ha igazat mondasz, bizonyíts meg avval, hogy szökjél meg én velem is, mi szikség erre egyéb bizonságot hoznod.

Értelme.

Kit közel érhetni, nem kell arra bizonság,
Dehogy utat találhatna az áldott hazugság,
Messze mutat bizonságért a gonosz hitvánság.

130 Az emberről, ki Apollót késérgeti vala.

Egy hitván ember késérti vala az jevendő mondó Apolló istent, Delfos szigetbe, és tart vala markába egy eleven verebet, mikoron azért a helyre ment volna, hol Apollo a feleletet teszi vala, ő is meg kérdé, mi volna az ő kezébe, és ha élő állat, avagy meg holt volna, azt gondolván magába, hogy ha holtnak mondaná, elevenen adná elő, és ha elevennek mondotta volna, tehát markába meg szorítaná, és halva mutatná meg neki. De az isten a gonosz embernek ravaszságát meg ösmervén mondá neki: Hallod-e, nálad vagyon mind életinek, mind halálának hatalma, azért add elő vagy elevenen vagy halva akarod.

Értelme.

Istenek titkokat mindeneket jól tudnak,
Azért nem jól teszik, kik velek csúfolódnak,
Mert csalárdok kerilek héjába forgolódnak.

131 Egy asszonról és az ő tyúkjáról.

Vala egy asszonnak egy tyúkjá, ki mindennapon egyet tojik vala. Azon való öremébe az asszon kezdé az tyúkot igen jól tartani, alítván magába, hogy többet tojnék, ha többet adna enni. És mikoron a tyúk meg hízott volna, nem foga egyet is osztán tojni.

Értelme.

Ki meg hízik ez világi nagy sok kazdagsággal,
Nem cselekedik, mint az előtt, olyan igazsággal,
És az ő mielkedeti lesznek kevesebb jószággal.

132 Az vidráról, ki őmagának testét el szakasztja.

Az vidra, az több négy lábú oktalán állatok között az vízbe is szokott lakni és maradni. Az nevezetes testét igen hasznosnak mondják orvosságba. És mikoron látja, hogy kergetik őtet és el nem szaladhat, önne magá el szakasztja magának az olyan testét (mert tudja, hogy azért kergetik), és azoknak veti, kik utána vannak, és olyan módon menekedik meg az haláltól.

Értelme.

Bölcs ember haláltól hogy meg szabaduljon,
És kétséges életi neki meg forduljon,
Akármí kár vallással is semmit ne gondoljon.

133 Az emberről, melyet az eb meg mart vala.

Mikoron egy embert az eb meg mart volna, mindeneket el jár vala, és kéri vala, hogy őtet meg gyógyítanak. És egy más ember, mikoron meg ösmerte volna, hogy eb harapás volna rajta, mondá neki: Hallod-e, ember (úgy mond), ha meg akarsz vigaszni, végy egy folt kenyeret, és vérezd meg a sebnék vérével, annak utána azt adjad az ebnek, ki meg mart tégedet. Amaz nevette és mondá neki: Ha én azt míelném, méltó lennék, hogy ez marásnak utána mennyi eb vagyon, mindenik hozzám marna.

Értelme.

Ez példa ád mindennek itt oly tanúságot,
Hogy ki gonosz, magába veszen akkor bátorságot,
Mikor emberek tesznek vele hálálatosságot.

134 Egy jevendő mondóról.

Íl vala az várasközepe ett egy jevendő mondó ember, hozzá gyílnék vala, és mindennek mond vala valamit, kinek mind az ő mivolta szerint. Azonközbe hírt hozának neki, hogy házát fel törték volna, és minden marháját el vitték volna. Mellyet mikoron hallott volna, fel szökék és nagy zúgva és óhajtva megyen vala haza. Mellyet mikoron egy néminemí más ember látott volna, hogy futna, mondá neki: É, te bátya, nám mindennek meg mondod vala, mi reá jevendő volna, hogy nem mondottad magadnak is meg, hogy ma fel törík házadat és marhádat mind el viszik.

Értelme.

Ez példa magát oly emberre forgatja,
Ki más ember dolgát mindenkor hároгатja,
És az önne dolgát jól soha nem igazgatja.

135 Az számárról és farkasról.

Mikoron a számárnak egy töviske gyakott volna az lábába, sántál vala vele, és mikoron az farkast elől találta volna, mondá neki: Óh, én szerelmes barátom, farkas, meg kell hálnom az nagy fájdalomnak miatta, és avagy neked, avagy egyéb vadaknak és madaraknak étke leendő vagyok. Azért minek előtte ez világból ki múlom, egyet kérek tetőled, hogy vedd ki lábamból az tövisket, hogy ne haljak meg ilyen szertelen kénnal. A farkas mikoron mondását tötte volna, a számár az ő patkós lábával úgy rúgá őtet, hogy mind szeme, szája meg törék, és fogai ki hullának, ő maga kegyig azonközbe el futamék. Mikoron azután sok idővel eszébe szedte volna magát a farkas, mondá, a mint mondhatá: Ó, Jupiter isten, bizon bínem szerint vallám ezt, mert én házi barmoknak és juhoknak mészárosra lévén, barbéllyá töttem vala magamat.

Értelme.

Úgy jár az ki önne mesterségét el hagyja,
És mészáros lévén magát barbéllyá adja,
Hogy mindenek nevetségét magára fogadja.

136 Az madarászról és rigóról.

Meg vetette vala hálóját a madarász, hogy madarakat fogna, mellyet mikoron az rigó meg látott volna, kérdé, mit mienne. Amaz azt felelé, hogy várást iltené és éppítene, és tovább mene onnét. Az rigó el hívé a madarász beszédét, és mikoron az eledelre ment volna, mely vala az hálóba be csinálva, meg fogaték, hogy kegyig az ember oda futamék, mondá neki az rigó: Hogyha te ilyen várást iltené, nem hiszem, hogy sok ifjak szálljanak reá lakóul.

Értelme.

Az fejedelmeknek ő méltatlanságok,
Nagysok várasoknak lesznek pusztaságok,
Mert ott távol vannak minden igazságok.

137 Az úton menő emberről, ki egy zacskót talált vala.

Az úton járó ember mikoron hosszú utat ment volna, fogadást tön, hogy ha valamit az úton lelne, annak felét Jupiter istennek adná. Annak utána nem sok idővel találá egy zacskót, melly gondolával és pálma gyimelccsel tele vala. Azért az pálma gyimilcsnek a felét és az gondolának a belét mind meg évé. Az magvát kegyig az pálmának és az héját az gondolának vivé az oltárra, és mondá Jupiternek: Né meg, Jupiter, mit neked ígértem, ím mind kilső része, s mind belső itt vagyon.

Értelme.

Az fősvén (ha lehetne) még istent is meg csalná,
És mind fogadását, hitit jól el hátra hadná,
Hogy csak az ő hasznát bévebben meg kapná.

138 Az gyermekről és anyjáról.

Egy gyermek, ki az iskolába jár vala, el lopá egyszer az társa tábláját, kire ábécét szoktak vala írni, és adá anyjának. Az anyja nem feddé meg érte, és mind naponként többeket és nagyobbakat lop vala. Végre mikoron naggyá lött volna, ugyan nagyokat is kezde lopni, és meg fogák őtet a bírák, és halálra ítélek. Mikoron kegyig őtet a kénnak helyére vinnék, és az anyja utána menne, és jajgatna, kéré a poroszlókat, kik őtet viszik vala, hogy hadnának neki valamit az ő anyjának filébe sügni. Mellyet mikoron ő neki meg engedtenek volna, és az anyja is sietetességgel hozzá hajlott volna, hogy meg hallaná, mit mondana neki. Amaz az anyja filét mindjára el harapá, és mikoron ezért őtet igen bintetnék, és mondanák neki, hogy nem csak lopó volna, hanem szégyentelen is az ő sziléhez, mondá: Ez oka az én veszedelmemnek, mert ha engemet akkor meg vert volna, mikoron először az táblát el lopám, annak utána továbbá lopni nem mertem volna, és mastan ez kénra nem mennék.

Értelme.

Eleit veszi dolgának ezen ki akar cselekedni,
Azért gyermeknek első bínét el nem kell engedni,
Mert az bínt meg szokja, ha azt el fogod szenvedni.

139 Az pásztorról, ki hajóssá lött vala.

Egy pásztor, ki az tenger mellett csordát őriz vala, és látná, hogy az tenger nagy csendes volt, kívánczók oda az tengerre, hogy ő is rajta járna, és marhát hordozna. Annakokáért el adá minden barmait, és el indula egy kötéllel. Mikoron kegyig mennének az tengeren, nagy vész támadá, úgy annyira, hogy az hajóból minden terheket ki hánnának, és az ő kötélét is ki veték. Végre mikoron teljességgel meg csendesedett volna és a partra jutottanak volna, mondá a pásztor: A mint látom, azt akarná a tenger, hogy ismeg kötéllel indulnának reá.

Értelme.

Bolondnak gyakorta kár filét fel nyitja,
És hogy eszén legyen, őt arra tanítja,
És az ő bolondságát eszességre fordítja.

140 Egy iffjúról és az oroszlánról.

V ala egy vén embernek egy iffjú fia, ki elméje szerint nemes vala, és vadászó ebeknek szeretője. Ezt az atyja látá álmába, hogy egy oroszlán meg ölné, igen meg ijede rajta, és ijedtébe fel serkene. És hogy valamikoron az álom be ne teljesednék, csináltata a fiának egy igen szép kies házat, kibe mindenféle vadakat meg írata, és az fiát abba tartja és őrzi vala. És mikoron azt a fia nehezen szenvedné, egyszer közelben állapék az oroszlánhoz, kit a falon meg irtanak vala, és mondá neki: Ó, te kegyetlen vad, te vagy oka annak, hogy én itt tartatom, mint egy temlecbe, és mikoron ezt mondaná, hozzá ite kezével az oroszlánhoz, akarván szemét neki ki tolni. És egy szegbe, kit ott lenni nem látott vala, meg sérté az kezét, úgy annyira, hogy meg dagada neki, és meg evesedék, végre hideg fogá lelni, és meg hala.

Értelme.

Nagy dolog mi legyen ez világ állapotja,
Hogy mit a csillag hoz, el nem múlathatja,
Sem az halált, ki neki jegyzetett, nem változtathatja.

141 Az keselyről és rókáról.

A z kesely és az róka meg barátkozának egymással, és el végezek köztek, hogy együtt lagnának. Annakokáért az kesely egy magas fán fészket meg raká, és ott költe. Az róka is ugyan azon fa alatt meg fiazék. És mikoron egyszer a róka ki ment volna likából, az kesely oda mene, és az róka fiait el ragadá, és fiainak meg adá enni. Ezt mikoron a róka meg tudta volna, igen szomorkodék rajta, de bosszút nem állhat vala, miért hogy ő szárnyon nem kergethetné a keselyt, hanem nagy sok gonosz átkot, szitkot monda utána, és meg bomola az a barátság. Törtínék kegyig, hogy ott az közel való mezőkbe kecskéket áldoznának és égetnének, mely áldozatból az kesely felkapa egy folt húst mind szenestől, és vivé az fiainak, és mikoron nagy szél fúna, és az fészek asszú volna, fel gyollada, és miért hogy az kesely fiainak szárnyai nem valának, el nem repilhetnek vala, hanem le esének a földre. Ott áll vala a róka, és mind meg evé őket.

Értelme.

Pokol dolog, ki barátját meg csalja,
Mert annak keseriségét az ég is meg hallja,
És meg Istentől is bintetését vallja.

142 Az keselyről és az ganéj hajtó bogárról.

A kesely kerget vala egy nyulat, és mikoron sohult semmi segítsége nem volna, és nem találta helyet, hol magát el rejtene, találkozék az bogárral, mely az ganéjt szokta az úton hajtani. Attól kezdve segítséget kérni, kinek fogadá az bogár, hogy minden segítséggel akarna lenni neki, és ő ótalma alá venné őtet. Annak utána, mikoron látná a bogár, hogy az kesely az nyúlhoz közelítne, kezdé őtet kérni, hogy az ő szolgáját, az nyulat ne bántaná neki. Az kesely kegyig meg utálá a bogárnak alávaló és kicsin voltát, és ugyan előtte meg szaggatá az nyulat és meg evé. Az bogár el nem feledkezék ez bosszúról, hanem mind aggyig ólálkodék az kesely után, míg nem meg tudá, hol tojott volna, oda repille, és az ő monyait egyenként mind ki hengergeti vala az fészekből, mikor az kesely ott nem volna. Ezen igen meg bosszonkodék a kesely, kezdé Jupiternek panaszkodni (mert ugyanis az ő madara az), hogy lakhatatlan volna ez földnek színyén az bogár miatt. Jupiter azt hagyá neki, hogy semmit ne gondolna az bogárral, ennek utána tojnék az ő kebelébe, és ott békével meg maradhatna. Mikoron azért a kesely oda tojott volna, az bogár titkon egy gömbeli ganéjt bocsáta kebelébe Jupiternek, mellyet mikoron ki akart volna onnét vetni és taszítani Jupiter, a kesely monyait is ki taszítá, nem akaratjával, vele egyetembe. És mondják, hogy ennek okáért a keselyű soha nem tojik akkor, mikor ez féle bagaraknak járások vagyon.

Értelme.

Senkinek senkit meg nem kell utálni,
Ha attól kárával nem akar meg válni,
Mert akármely kicsin is, bosszút kíván állni.

143 Az kurta rókáról.

Mikoron az róka az törből farka szakadva menekedett volna, meg mondhatatlan igen szégyenli vala. És gondolá azt az álnakságot, hogy a több rókáknak is tanácsul adná, hogy azok is kurtán járnának, és osztán nem pironkodnék egyedil. Annakokáért egybe gyíhté a sok rókáknak seregít, és kezdé nekik arról szólni, mint jobban tudja vala, és mikoron azt sokáig beszéllené, mondá egy aggostyán róka neki: Hallod-e, barátom (úgy mond), ha igen jó dolog az, a kit mondasz, élj tenmagad vele, ne tanácsozz egyebeket reá.

Értelme.

Vannak, kik szín alatt szerelmet mutatnak,
De mi nekik hasznos, mást arra oktatnak,
Azért az eszestől ők meg utáltatnak.

144 Az rókáról és csipkéről.

Kergetik vala a rókát, és mikoron fel futna egy sevínyen, kapa egy csipkéhez, mely az ő tenerit igen meg sérté, és által gyaká. És mondá neki: Hogy engemet meg segítenél, azért futamám hozzád, és íme nagyobbban sértél meg engemet. Kinek mondá az csipke: Vaj nem az az oka, róka, mert engemet is meg akarsz vala csinálni, olyan módon, mint szoktál egyebeket?

Értelme.

Attól, ki ártani szokott természeti szerint,
Segétséget kérni nem leszen okasság szerint,
Hagyjuk el azért az gonoszt gonoszsága szerint.

145 Az rókáról és vadászokról.

Az rókát, mikoron az vadászok kergetnék, törtínet szerint találkozáék egy fa vágó emberrel, annak kezde nagy erőssen könyergeni, hogy őtet el rejténé. Amaz egy hajlakot mutata neki, hogy oda menne és ott meg menekedhetnék. Mikoron az róka ott el rejtezett volna, oda jutának az vadászok, kezdék az embert kérdeni, ha az rókát látta volna. Az ember az rókát meg nem mondá, hogy ott vagyon, hanem azt mondá, hogy nem látta, de ujjával az helyre mutat vala, hol a róka el lappant vala. Ezt az vadászok eszekbe nem vevék, hanem el menének. Hogy az róka meg érté az vadászok elmenetít, ő is el kezde onnét lassan menni, mellyet mikoron az ember látta, szidalmazza vala őtet, hogy minden hála adás nekí menne el, és nám ő volna az ember, ki meg mentette volna őtet haláltól. Mondá neki az róka: Hallod-e, barátom, hogyha az kezed és cselekedeted beszédedhez hasonlatosok lesznek vala, méltán való hálákat adnék neked.

Értelme.

Bátor a gonosz ember jót sokat fogadjon,
De azért nem teheti, hogy abba maradjon,
És hogy más embernek valami jót adjon.

146 Az emberről és fa képről.

Egy néminem embernek vala házába egy fa képe, melyet isten gyanánt imád vala, és könyereg vala neki, hogy valami jót tenne vele. De míg inkább imádkozik vala neki, annál inkább napról napra el szegényil vala. Végre meg búsula, az lábát kapá neki, és kezdé úgy az falhoz verni fejét, mely mikoron meg törött volna, nagy sok aran forint hullá ki belőle. Fel szedé azt az ember, és mondá neki: Soha nem hiszem, hogy te igen gonosz ember ne légy és hitetlen, mert míg tisztelék és imádálak, semmi jót nem től velem, mastan kegyig, hogy jól meg bintetélek, minden jóval szeretél.

Értelme.

Embernek, gonosznak, mindennek szokása,
Hogyha mikoron leszen jó adakozása,
Erével kell hogy legyen annak meg hozása.

147 Az keselyről és emberről.

Fogott vala egy ember egy keselyt. Melynek mikoron tallait ki szaggatta volna, az titok között tartja vala ötét. Törtínék, hogy más ember meg venné azt a keselyt tőle, és meg hadná neki nőni az ő szárnyait, mellyek mikoron meg nőttek volna neki, fel repille, foga egy nyulat és azt hozá az ő gazdájának. Melly dolgot mikoron a ravasz látott volna, mondá az embernek: Lássad, hogy ez madarat úgy tarts házadnál, hogy tenmagadat is körme közibe ne vegyen, mint az nyulat. Annak utána az ember ismeg ki szaggatá az ő szárnyait.

Értelme.

Jókat mindenkor jóval kell illetni,
Visszontag gonoszokat el kell távoztatni,
És lakásonkat velek gyorsan változtatni.

148 Az szántó emberről.

Egy szántó ember halálra betegile, és mikoron kívánná, hogy az ő fiai is tudósok lennének az szőlő kerttel való bánásba, elő hívá őket és mondá nekik: Én szerelmes fiaim, ím én ki múlom ez világból, énnkem valami jószágom vagyon, mind ez szőlőbe vagyon helyheztetve, azért ne hagyjátok el pusztulni, hanem mieljétek jól, és hasznát veszitek. Amazok azt alíták, hogy valami kincset ásott volna el az szőlőbe, és kapákat vőnek, jól meg ásák az szőlőt, és semmit nem találnak, de maga annak utána az szőlő sokat terme és őket kazdaggá tevé.

Értelme.

Ez példa embernek nyilván meg jelenti,
Hogy a szinetlen való munka hasznát el nem ejti,
De az földből lassan lassan az kincset ki fejt.

149 Az egy halászcól.

Egy ember nem tanulta vala még meg az halászást, mene az víz mellé, kezde ott az halaknak sípolni, alítván, hogy az sípszóra ki jónének. De mikoron látná, hogy semmi nem kelne dolgába, el hagyá sípját, és ugyan hálóval foga halászni, és mikoron sok halakat fogott volna és szöknének az hálóba, mondá nekik: Ó, szegén nyavalyás lelkes állatok, mikoron sípolék, akkor nem akarátok táncolni, immár én is nem sípolok, hanem szemet rakok és bárdolok.

Értelme.

Mindenek jól lesznek, ha alkolmas idején lesznek,
Mikor eszesil tesznek, dicséretet vesznek,
Ha bolondok nem lesznek, olyan módon tesznek.

150 Az halászcokról.

El menének egy néhány halászcok hal fogni, és mikoron semmit nem foghattanak volna, kezdenék bánkódva haza felé menni hajójokkal, és mikoron mennének, azonközbe egy hal az másikat kergetvén, törtínet szerint, a hajóba be szököllék. Meg örílnék rajta az halászcok, be vivék az várasba és nagy pénzen adák el.

Értelme.

Az mit ember akar, nem mindenkor lehet,
És néha az szerencse kéjén nagyobb hasznót tehet,
Hogynem mint emberi okosság őmagának vehet.

151 Az emberről, ki beteg és szegén vala.

Mikoron egy szegény ember meg betegilt volna, fogadást tón az isteneknek, hogy csak meg gyógyítanak őtet, száz ökrét áldozna nekik. Mellyet az istenek meg akarának késérteni, és meg adák neki egészségét. És mikoron nem volna honnét fogadásának eleget tenni, miért hogy szegény vala, szedegete száz ökör csontot, és azt az istenek oltárára tevén mondá: Ím meg adom nektek, a mit fogadtam. Ezért mikoron az istenek bosszút akartanak volna állni, meg jelenének álmába neki és mondanák: Menj el a tengernek partja mellé, és ott egy felfelé való helyen találsz sok aranyat. Fel serkene álmából, el indula, és mikoron az úton menne, tolvajok találkoznak reá és őtet meg fogák.

Értelme.

Hazugnak hazugsága mélyebb az tengernél,
Azért nincsen poklabb az hazug embernél,
Mert Isten és ember semmi a gonosz ledérnél.

152 Az halászokról.

Halásznak vala az halászok, és mikoron az hálót nagy nehezen vonnák, alítják vala, hogy sok hal volna benne, és mikoron a partra vonák, láták, hogy egy nagy kő és valami kevés halacskák vannak benne, és igen kezdenek szomorkodni. Mondá kegyig egy közzilek: Halljátok-e, barátim, ezen semmit ne bánkódjatok, mert az vígasságnak húga az szomorúság.

Értelme.

Valaki az emberi dologról meg emlékezik,
És arról, mi legyen ez világ, el nem feledkezik,
Jó és gonosz szerencsével egy aránt felekezik.

153 Az vén emberről, ki halálát kívánja vala.

Egy ember, ki hátán fát szokott vala hordani, mikoron igen meg vénhedett és fáradott volna, egy nagy kötés fa alatt, kit fel nem emelhet vala, kezdé hínia és kívánni az halált, hogy őtet bátor el vinné és ez világból ki végezné. Azonközbe mikoron ezt mondaná, meg álla előtte a halál és mondá neki: Miért hívál engemet? És mondá neki: Azért, hogy imez kötés fát hátamra adnád.

Értelme.

Ember, hogy meg akar halni, akár hogy fogadja,
De ha az halál el jő, bizon meg tagadja,
És azon fogja kérni, hogy őtet el hagyja.

154 Két emberről, kik egymással ellenkednek vala.

Valának ketten emberek egy hajóba, kik egymást igen gyílelik vala, és mikoron mennének az tengeren, miért hogy ellenségek valának egybe, az egyik a hajónak utolsó részébe, másik az első részébe ilnek vala. És mikoron az tengeren nagy vész támadott volna, az ki a hajónak az első részébe il vala, kérdé a hajós mestert, mellik része merilne hamarébb el az hajónak. Mikor az dolog osztán arra jutna, mondá a hajós, hogy az utolsó része. És mondá: Immáran semmit nem gondolok az halállal, mert elébb meg látom az én ellenségemnek halálát.

Értelme.

Ember az bosszúállást oly igen kívánja,
Hogy nagy sokszor halálát érette nem szánja,
De bolondság, ki magát ilyen igen hányja.

155 Az gyermekről és Szerencséről.

Mikoron egy gyermek alunnék egy kútnak az karéja mellett, hozzá mene az Szerencse, fel költé őtet és mondá neki: Kelj fel, és menj el hamar innét, mert ha csak egyet fordulandasz, a kútba esel ottan, és annak utána nem a te tudatlan voltodat, hanem engem kezdesz vádolni és feddeni.

Értelme.

Gyakorta bínen jó emberre oly fereferencse,
Kibe egy szálnyira sem bínes a szegén Szerencse,
Azért önne magát ki mind meg tekintse.

156 Az egerekről és a macskáról.

Laknak vala egy embernek házába nagy sok egerek. Ezt meg látá egy macska, oda mene, és hol egyiket, hol másikat meg fogja és meg eszi vala. Mikoron az egerek eszekbe vötték volna, hogy egyenként mind el fogyatná őket, egybe gyilének, és tanácsot tartának, hogy annál tovább ott alatt ne lankának, hanem ott fenn a pallásba, hova az macska nem mehet vala. Ezt hogy meg ösmeré az macska, ő is hozzá gondola, holttá tevé magát, és lábait el nyútá. És mikoron ezt az egereknek egyike meg látta volna, onnét felil mondá neki: Hallod-e, barátom, tudjad, bizonyával ha tudnám, hogy fűvó vagy is, alá nem mennék azért hozzád.

Értelme.

Mint az feketét ember nehezen fejríti,
Úgyan az bölcs, kinek orrát egyszer kár tekeríti,
Azt az hazudozó másszor hálóra nehezen keríti.

157 Az majomról és rókáról.

Gyilekezetet töttenek vala egy időbe az vadak, kik között mikoron az majom igen ékesen táncot nyomott volna, meg csodálkozának rajta és királlyá tevék őtet. Mellyet mikoron az róka látott volna, igen meg bosszula, és vivé őtet egy verem felire, hol tört vetettek vala, és mondá neki: Itt igen nagy kincs vagyon, mely senkit nem egyebet, hanem (még ugyan törvén szerint is) királt illet, azért még egyebek el viszik, menj alá és vedd ki. Az majom meg fogadá a róka szavát, és az törbe be esék, de mikoron feddené az rókát, mondá neki az róka: Úgy kell neked, mert mikoron az szerencse fel emelt volna, mindennek felette azt alítod vala, hogy méltó voltál reá, és nem az szerencse jó volta míelte volna azt veled.

Értelme.

Ki magát vakmerőil jeles dologba foglalja,
Az olyan vakmerőil dolgának veszedelmét vallja,
Osztán őtet az jó társaság neveti és csodálja.

158 Az kovácsról és ebről.

Vala egy kovácsnak egy ebe, mely mikoron ő az vasat verné az pöröllyel, mindenkoron aloszik vala, és mihelyen az ételhez il vala az kovács, fel kelvén farkkal csavar vala neki, és eszik vala az asztal alatt, a mit kaphat vala. Mellyet mikoron az kovács eszébe vött volna, egyszer elő vonítá őtet, alkolmason meg itegeté, és mondá neki: Mikoron én dolgot teszek, akkoron alussz, mikoron kegyig az fogamat mozgatom, tehát fel kelsz, és farkkal csavarsz nekem.

Értelme.

Ollyan ebet kell adni az hivolkodóknak,
Más ember veritékéből magokat táplálóknak,
És mükálódókkal nem mükálódóknak.

159 Az öszvérről.

Az öszvér mikoron sok árpát emésztett volna meg, és kövérré lőtt volna, szöke és tombol vala, önnen magába mondván: Az én atyám ló vala, és futással hamarságos vala, én kegyig mindenmódon hasonlatos vagyok ő hozzája. Egy kevés idével annak utána törtínék, hogy (szükség hozván) messze kelle futni és hamar, mint leg jobban lehetne. De mikoron nem futhatna és erősen vágnák az sarkantyúval és ustorral vernék, eszébe szedé magát és mondá: Óh, azt alítom vala, hogy az ló leánya volnék, és ím mastan tudom, hogy atyám számár volt.

Értelme.

Bolondok jó szerencse idején magokat el felejtik,
Akkor ösmerik osztán vétkeket, mikor azt el ejtik,
És annak utána fohászkodással naggyal említik.

160 Az ebről és farkasról.

Mikoron az eb az palotának ajtaja előtt alunnék, oda mene az farkas, meg kapá őtet, hogy mindjára meg ölné. Kinek mondá az eb: Kérlek, ne ölj meg engemet, nám ugyanis jól látod, mely hitván én vagyok, ím ez napokba uramnak menyegzéje leszen, ott én jól lakván meg hídom, és annak utána én velem mint akarod, úgyan lakhatol. Az farkas ez beszédeket elhívén el bocsátá őtet. És annak utána oda mene ismeg hozzá egy nehán napnak utána, kezdé arra inteni, hogy fogadásnak eleget tenne. És mondá neki az eb: Ha engemet inneg tova az palota előtt találándasz, bátor, egy szál menyegzőt se várj, hanem égy meg mindjára engemet.

Értelme.

Az eszes embernek minden békét hagyjon,
Ki ellenség kezéből csak egyszer ki szaladjon,
Rá gondol az után, mint békével maradjon.

161 Az oroszlánról, ki az paraszt ember leányát szereti vala.

Szereti vala az oroszlán egy paraszt ember leányát, és mikoron magának kívánná, kéri vala az leán apját, hogy neki adná feleségül. Az paraszt ember az választ tevő, hogy ő semmiképpen nem tenné azt, hogy az ő leánya oktan állat felesége lenne. Ezen az oroszlán meg haragvók, kezde pokol szemmel reá nézni és fogát csikorgatni. Meg ijede az ember, változtatá beszédét, és mondá neki, hogy öremest adná az ő leányát, csak az fogait és körmeit először el hadná metélni, mert az leán gyenge volna, és mikoron hozzá nyúlna, meg ijedne tőle. Meg engedé ezt az oroszlán az nagy szerelemnek miatta, és kezdé kérni az leánt. Mikoron azért látta volna az paraszt ember, hogy az oroszlánnak sem foga, sem körme nem volna, kapá az ő nagy botát, és avval kezdé késérni a menyegzőbe.

Értelme.

Minden ki őmagát ellenségére bízza,
Leszen neki dolga (mint alítaná) vissza,
És az tíz körméről ellensége le húzza.

162 Az nőtén oroszlánról és rókáról.

Mikoron az róka gyakorta vetné szemére az nőtén oroszlánnak, hogy ő csak mindenkoron egyet szülne, mondá egyszer neki az oroszlán: Egyet szülök tat, de oroszlánt (úgymond).

Értelme.

Az szépség állatoknak nem sok voltán áll,
Egy kis darab arany jobb sok darab fánál,
Mint egy oroszlánfi sok róka fiúnál.

163 Az farkasról és bárányról.

Egy nyavalyás kicsin bárány búdosóba esék, melyet mikoron az farkas meg talált volna, nem akará mindjára meg enni, valami ok nekí, hanem kezde okot hozzá keresni és neki mondani: Te énnekem mindenkor csak bosszúságomra járál, és nagy sokat töttél ellenem. Az bárány mondá neki nagy fohászkodva: Hogy tehettem sokat ellened, ha csak minapon szilettem ez világra. Mondá ismeg neki az farkas: Az mezőt, hogy ott öttél, mind el pusztítottad nekem. Mondá az bárány, ha akartam volna, sem tehettem volna azt, mert még nekem fogam nincsen. Mondá ismeg az farkas: Vizemet is meg ittag az kötfőből. Mondá az bárány: Hogy ihattam meg, ha anyám tejénél még soha egyebet nem ittam. Végre felelé az farkas és mondá neki: Jóllehet én az te meséidet meg nem fejthetem, de azért vacsorámat el nem hagyom. Meg kapá azért ötöt és meg évé.

Értelme.

Igazságnak gonosznál semmi helye nincsen,
Azért őmagára minden úgy tekintsen,
Hogy minden gonoszt tőle jó távol legyintsen.

164 Két kakasról, kik egymással vínak vala.

Két kakasok vínak vala azon, mellyik lenne az tyúkoknak előttek járó, és mikoron az egyik meg győzte volna az másikat, a ki meg győzetett vala, szégyenletibe el rejtezők, a másik kegyig öremébe fel röpille az ház tetejébe, ott kezdé szárnyait csattogatni és énekelni, jelentvén, hogy ő nyerte volna az baj vívást. Azon közbe odajöve egy kesely, meg kapá őtet, és meg adá enni az ő fiainak. Mellyet mikoron az más kakas látott volna, elő jeve, és kezdé önne maga az tyúkok előtt nagy békével járni.

Értelme.

Mindennek példa ez, ki magát el hiszi,
Hogy az az ő dolgát szégyenségre viszi,
Olykor meg leszen kegyig, mikor ő nem hiszi.

165 Az szarvasról és az ő borjáról.

Az szarvas borjú mond vala az anyjának: Ím mennyivel nagyobb vagy az ebeknél, és mennyire meg halladod futással is őket, és ha viadalra kelne is az dolog, szarvaddal azoknál erősb vagy. Azért én jó anyám, mire félsz oly igen az ebektől? Kinek mondá az anyja mosologva: Jóllehet, szerető fiam, azok mind én nálam vannak, az kiket mondasz, de maga mégis soha az ebek ugatását el nem szenvedhetem, hanem mihelyen hallom, futamásra kell dolgomat vennem.

Értelme.

Félénknél, hogy bátor legyen, nem fog semmi intés,
És az féle beszéd nála leszen csak szó hintés,
Meg futamtatja azért őtet csak egy kis legyintés.

166 Az méhről és Jupiterről.

Az méh, ki az viasznak anyja, egyszer, mikoron Jupiternek áldozatot tenne, lépes mézet vín neki. Mellyet Jupiter igen kedvele, és hagyá neki, hogy valamit tőle kérne, minden meg lenne és meg adná neki. Kéré azért az méh és mondá neki: Istenek között leg nagyobb, Jupiter adjad és engedjed énnekem, te szolgáló leányodnak, hogy valaki az én méh kaptáromhoz jó, hogy mézemet el vigye, ezt mihelyen fulákommal illetem, haljon meg legottan. Ezen Jupiter sok ideig gondolkodék, és mikoron emberi nemzet neki igen szerelmes volna, szánja vala ilyen kis féregtől meg nyomorítani engedni, de mondá az méhnek: Ezen elégedjél meg, hogy valaki az te kaptáridhoz megyen mézedet el venni, bátor meg marjad őtet és fulákod benne hagyjad, és ugyan azon fulákokkal életedet is el hagyjad. És teneked életed az fulákod legyen.

Értelme.

Gyakorta az gonosz ellenségnek mellyet kívánunk,
Mimagonkra fordul, noha igen bánunk,
De ilyen az szerencse, héjába kit szánunk.

167 Az légyről.

Egy légy, mikoron egy fazék hús közibe esett volna, és látná, hogy meg kell fulladni az levébe, mondá ömagába: Ím annyit öttem, annyit ittam, aggyig feredtem, hogy méltán meg halhatok immáran.

Értelme.

Bölcshez illik, mindenén, hogy el ne eredjen,
És kiről nem tehet, békével szenvedjen,
És jelen való szerencsének mindenkor engedjen.

168 Egy iffjúról és fecskéről.

Mikoron egy torkos iffjú atyjának minden marháját meg itta és fel lakta volna, és egy köntesénél több nem volna, láta jó idején egy fecskét, el adá mindjára az egy köntesét is, alítván, hogy immáran nyár lenne. És mikoron annak utána nagy hidegek lennének, és igen fázna, láta ismeg egy fecskét és mondá nagy haraggal: Vaj átkozott madár, ki el vesztél engemet, no, nem hiszek másszor neked.

Értelme.

Minden dolgok, kik ideje korán nem lesznek,
Embernek kárt és nyavalyát tesznek,
És sok ideig való maradást nem vesznek.

169 Az betegről és orvosdaktorról.

Kérdé az orvos az beteget, mint volna. Amaz azt mondá neki, hogy verítezett volna. Az orvos azt mondá, hogy az igen jó jel volna. Másszor is meg kérdé az beteget, és mondá neki az beteg, hogy felette igen fázott volna. Azt is azt mondá az orvos, hogy jó jel volna. És mikoron harmadszor is kérdené, mondá az beteg, hogy igen nehezen emésztett volna, ismeg azt mondá az orvos, hogy immár meg gyógyulna. Mikoron kegyig kérdenék az beteget az önne emberi, mint volna, mondá azoknak: Nagy sok jeleket mond az orvos meg gyógyulásomra, demaga én az jegyekkel halok meg.

Értelme.

Kik pohár után szólnak, el kell távoztatnonk,
Az szállást is velek gyorsan változtatnonk,
És mint hazudozókat, ugyan kárhoztatnonk.

170 Az fa vágó emberről.

Fejszét egy fa vágó ember mikoron a víz mellett járna, melyet Mercuriusnak szenteltenek vala, bele ejté az vízbe. Mely dolgon igen meg szomorodék, és óhajtván il vala az víz partján. Meg keserilé azért ötet Mercurius, meg jelenék neki, és meg kérdé, mit sírna, és mikoron meg mondotta volna, hozza elő egy arany fejszét, meg kérdé, ha az volna, de ő azt mondá, hogy nem. Másodszor hozza egy ezist fejszét elő, és azon is meg kérdé, ha övé volna, azt is azt mondá, hogy nem. Végre elő hozá az ő fejszét, és mikoron csak azt mondotta volna övének, meg ösmeré Mercurius, hogy az ember jámbor volna és mind az hármát neki adá. Mikoron azért társai közzé ment volna, meg beszélle nekik, mint járt volna. Ugyan ezent meg akará késérteni egy az ő társai közzil, mene ugyan azon víz mellé, és fejszét nem ejté bele, hanem akaratjával bele veté. Kezde az parton sírnia, és mikoron Mercurius az ő sírásának is okát meg tudta volna, hozza egy aran fejszét elő neki, és kérdé, ha az volna az ő fejszéje. Amaz azt mondá, hogy az vóna. Mercurius azért meg ösmeré az ő álnakságát és szégyentelen voltát, sem az aranyat, sem az övét neki meg nem adá.

Értelme.

Az istenek mindenkor jámboron keserilnek,
És az, ki egy igyü, igaz, azon könyerilnek,
Az hazugnak kegyig vissza hegedílnék.

171 Az nyulakról és békákról.

Egybe gyilekezének az nyulak, kezdének egymásnak panaszolkodni az ő nyomorú voltokról, hogy őket mind emberek, mind ebek és egyéb féle állatok is halálíg kergetnék, és hogy jobb volna nekik egyszer meg hálnik, hogy nem mint olyan nyomorúságba élnik, és el végezék magokba, hogy mind egy nagy tóba szökdesének. Mikoron azért az tó mellé gyorsan mennének, meg érzék az békák, a kik az tó partján valának, és mindjárást be szökdesének előtttek. Mellyet mikoron egy nyúl, ki előtttek járó vala, meg látott volna, mondá nekik: Álljatok meg, mert alégba meg nem kellett változtatnonk akaratonkat, mert én látok amaz tiszta vízbe valami lelkes állatokat, kik félénkbek minálonknál.

Értelme.

Könnyebb el szenvedni az nyavalyásságot,
Mikoron máson látonk nagyobb nyomorúságot,
Hogy már az hozna nekünk oly nagy vígasságot.

172 Az kígyóról és az paraszt emberről.

Egy paraszt embernek háza előtt szokott vala egy kígyó lakni, melyet mikor a paraszt ember fia meg bántott volna, oly igen meg mará azt az kígyó, hogy meg kelle bele halni, kin az gyermek szilei igen sírának és jajgatának. Az paraszt ember kegyig meg búsulván fejszóját ragadá, és mikor az kígyót meg akarná ölni, hozzá vágván nem talá az fejét, hanem az farkát el vágá, és az kígyó el szalada. Végre az paraszt ember ismeg békességet akar vala a kígyóval szerezni, de az kígyó nem akará, hanem mondá neki sivőltve egy köszikla megil: Az mit kívánsz, nem lehet semmiképpen, mert ha meg békélnénk is és barátosok lennénk, mint az előtt, ha én az farkamra és te az fiad koporsójára tekintenél, ismeg újonnan meg bomolna az barátság.

Értelme.

Kígyó, ha el vágott farkát meg tekinti,
Az a bosszúságot ismeg meg említi,
És haragját vele el fel emelíti.

173 Az tyúkról és rókáról.

Mikoron az róka be ment volna egy tyúk ólba, és látna ott egy tyúkot, hogy az fészken ilne és betegeskednék, meg kérdé őtet, mint volna. Kinek az tyúk azt felelé: Sokkal jobban volnék (úgy mond), én jó húgom, ha innét el mennél.

Értelme.

Ellenségnek jelen volta rettenetességges,
Távol volta visszontag örvendetességges,
És mikor azt nem látjuk, kellemetességges.

174 Egy rókáról.

Lát vala az róka igen szép szőlő fejeket, teljeseket immáran és meg érteket. És mikoron igen kívánna azokba enni, és minden tudományát reá vetette volna, mint azokhoz férkezhetnék. Végre, mikoron meg ösmeré, hogy minden igyekezeti héjába való volna és kívánságának eleget nem tehetne, erőmét bánatra fordítá és mondá: Ez szőlő fejek még nem értenek, hanem igen savanyúk és fog váslalók.

Értelme.

Okosnak mindennek ezt kell tartani eszébe,
Hogyha mit kíván, és nem lehet kezébe,
Azt úgy tettesse, hogy nem akarja tenni tegzébe.

175 Az gyermekről és skorpióról.

Sáska fogni ment vala egy gyermek, és mikoron egy skorpiót sáska gyanánt akarna fel venni, meg ösmeré az skorpió az ő egy igyű voltát és mondá neki: Hallod-e, gyermek, vedd tovak innet kezedet, ha meg nem akarsz halni, és mindenestől el veszni.

Értelme.

Tétét az oly ember igen ritkán bánja,
És magának gonoszát soha nem kívánja,
Ki dolgainak magába minden részét meg hányja.

176 Az vadászról és fogolyról.

Az vadász ember, mikoron egy foglyot fogott volna, és azt meg akarná ölni, könyereg vala neki, hogy őtet el bocsátná, és meg ne ölné, mellyet ha vele tenne, oly helyre igazítaná őtet, hogy sok foglyokat foghatna. Felelé neki az ember és mondá: Annál inkább méltónak ítélek téged halálra, hogy az tennen feleidet el akarod árulni.

Értelme.

Még az istenek is azt úgy hatták lenni,
Hogy valaki barátin árulást akart tenni,
Annak bintetését messze nem hagyják vinni.

177 Az nyúlról és teknős békáról.

Teknős békának az ő lábait meg neveti vala az nyúl. Mellyen az béka mosolodék és mondá neki: Ha velem meg futandasz, akkoron ösmered meg nyilván, hogy gyorsabb vagyok náladnál. Kinek a nyúl mondá: Bizonyával nem tudod te még, minemívek legyenek az én lábaim az futásba, de válasszonk bírót, ki nekünk célt tegyen és futásonkat meg ítélje. Választák azért bíróul az rókát. És mikoron célt tött volna nekik, a béka semmit nem nyugovék, míg nem az célhoz mene. Az nyúl kegyig bízván az ő lábainak gyorsaságába, el nyugovék, és mikoron álmából fel serkent volna, kezde futni az cél felé, mint jobban lehetne. És mikoron ott látná a békát, nagy pironkodással győztté hagyá magát.

Értelme.

Nagy dolgok meg lesznek, ha rá igyekezel,
És szorgalmatosan ha rá emlékezel,
De fogsz kárt vallani, ha el feledkezel.

178 Az fízfáról és fejszéről.

Mikoron az fejsze a fízfát vágná, ékeket csinála ugyan azon fízfából és avval kezdé a fízet hasogatni. Mely dolgot mikoron a fíz meg ösmert volna, nagy jajgatással és óhajtással mondá: Még sem annyira bánnám az fejszét, ki engem emberek kezével vág, mint bánom az ékeket, kik én belőlem valók, és engemet hasogatnak.

Értelme.

Embernek az oly bosszúság leg nehezebb leszen,
Az mellyet ő rajta önne fele teszen,
És mellyet oly barátjától, kitől nem várná, veszen.

179 Az két alma fáról.

Vetekednek vala a punika almafa és más almafa egymással, mellyik volna másiknál szebb. És mikoron sok ideig vetekedtenek volna, vala közel hozzájuk egy csipke bokor. Ez mikoron hallotta volna, hogy sok ideiglen nem osztozhatnának meg rajta, mellyik volna szebb, oda mene, és mondá nekik: Eleget feddettetek immáran, mindketten elég szépek vattok, azért tegyetek véget egyszer az feddésnek.

Értelme.

Gyakorta kicsinek, kiket semminek gyanítnak,
És mint egy csipkét, haszontalannak alítnak,
Főnépek között fő dolgot gyorsan leszállitnak.

180 Az vakondakról és az ő anyjáról.

Természet szerint vak állat az vakondak, azért mondják őtet vakondaknak is, hogy semmit nem lát. Ez egyszer mondá az anyjának: Anya, igen nagy szagot érzek. Egy kevés vártatva ismeg mondá neki: Egy nagy magas kemencét is látok. Harmadszor ismeg: Hallom, hogy az kovácsok igen zörgetik az pöröllyel a vasat. Mondá neki az anyja: Jöszte, én jó leányom. A mint én látom, nem csak szemed, de sem orrod, sem filed nincsen.

Értelme.

Kik nagy kérkedésbe magokat foglalják,
Eszekbe veszik emberek, őket meg utálják,
És csak egy kicsinben is eleiket találják.

181 Az darazsokról, foglyokról és szántó emberről.

Egyszer az darazsok és az foglyok meg szomjúhozának. Menének egy szántó emberhez, annak kezdenek könyörögni, hogy inniok adna, és meg látná, hogy ismeg lennének annyi barátsággal neki. Mert az foglyok azt fogadják vala, hogy ők azt tennék, hogy az paraszt ember szőlője béven teremne, és teljes fő szőlőket hozna. Az darazsok kegyig, hogy kernyil dongának az ő szőlőjét, és nem hadnák el lopni az orvoknak. Mondá nekik az szántó ember: Két ökreim vannak, kik soha semmit nem fogadnak, sem ígérnek, de azért mindenkoron azt teszik, mit én akarok. Azért inkább azoknak akarom a vizet adni, hogy nem mint nektek.

Értelme.

Hazudozóknak szavát soha nem kell hinni,
És ha hozzád mennek kenyered meg enni,
Az élést előttök félfelé kell tenni.

182 Jupiter istenről.

Jupiter istennek menyegzéje vala, és hozzá gyílének minden lelkes állatok, és ki mind az kitől mennyire lehete, ajándékot vének az ő menyegzejére. Az több állatok között el jeve az kígyó is, hozván rózsát szájába. Mellyet mikoron Jupiternek be mutatott volna, mondá neki Jupiter mindeneknek hallására: Jól lehet mindeneknek ajándokit örömet veszem, de az kígyótól azt semmiképpen nem teszem, hogy ajándokát neki el venném.

Értelme.

Gonoszok ajándokit mind meg kell utálnonk,
És azokat távol tölönk hagyigálnonk,
Hanem akaronk azoktól káronkkal meg válnonk.

183 Az balháról.

Az balha, mikoron egy embert igen csípne, és ötet az ember meg kapta volna, és kérdené, ki volna, ki az ő tagait marná, mondá neki az balha: Én az féle lelkes állat vagyok, kinek természet szerint adatott az, hogy ilyen módon éljek. Azért kérlek, hogy ne ölj meg engemet, mert én, ha akarnám is, nem árthatnék sokat az embernek. Kinek az ember mondá: Annál inkább meg kell neked hálnod az én kezem miatt, mert sem igen, sem kevésbé nem kellene valakinek ártanod.

Értelme.

Ez példa mindennek azt nyilván mondja
És mint bínes bintessék, arra vagy gondja,
Kicsint vagy nagyot tött, de hogy az kénra vongya.

184 Az balháról és emberről.

Balha, az ő szokása szerint kezde az embernek szárán szökdösni, és őtet erőssen mardosni. Az ember meg kapá őtet, és mikoron körme között meg akarná bintetni, el szalada az balha és meg menté magát haláltól. Mellyet mikoron az ember látott volna, báná igen, és fel ivölte Hercules istenhez mondván: Ó, Hercules, állatoknak meg tanítója és meg enyhítője, mire nem segétel meg engemet ez balha ellen. Mondá más ember, ki ott közel áll vala hozzá, neki: Mit szólasz, balgatag. Tudod-e, hogy az istenek csak nagy dolgokba és szikségesekbe mutatják meg az ő jelenvoltokat.

Értelme.

Tisztelvén féljék mindenek az istenségeket,
És csak nagy dologba híják ő segítségeket,
Aprólékkal ne bántsák ő szent felségeket.

185 Egy férfiúról és az ő feleségiről.

Tavaszi idő vala, mikoron egy férfiú, kit gyermekségétől fogva nagy kedvére tartottanak vala fel, és meg kezdett vala öszilni, hogy meg nőszék, és két feleséget vón magának. Egyiket iffjat és az másikat idést. És mikoron mind egy házba lankának, az asszon, ki idés vala, akarván urát csak az ő szerelmére vonni, minden napon az fejébe néz vala, és az feketéjét az ő hajainak mind ki szaggatja vala lassan lassan. Azonképpen az iffjú asszon is, hogy ő tőle el ne idegenednék, a mi feje vala benne, azt ő is ki szaggatja vala. Végre annyira tépék nyívék, hogy kopaszon hagyák mindeneknek nevetségére és szidalmára.

Értelme.

Nincsen jobb téte ez földön vénségnek,
Mint ha magát nem adja az gyeneriségnek,
És békét hagy mindenestől asszon feleségnek.

Fabularum Aesopi finis.
Gabriele Pannonio
Pesthino inter-
prete. Esopus
fabuláinak
vége.

Nyomtatott Bécsbe, János Singrenius
mihelyébe, kisasszony havába.
Ezer ötszáz harminchat
Eszkendőbe.